

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva
ulica 5. — Telefon št. 3122, 3123,
3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selen-
burgova ul. 3. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Aleksandrova
cesta št. 13. — Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica
št. 2. — Telefon št. 190.
Računi pri pošti, čk. zavodil: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto 78.180,
Wien št. 105.241.

JUTRO

Naročnina znana mesecno Din 25.—

za inozemstvo Din 40.—

Uredništvo:

Ljubljana, Knafljeva ulica 5. Telefon
št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
Maribor, Aleksandrova cesta 13. Te-
lefon št. 2440 (ponoči 2582).
Celje, Kocenova ul. 8. Tel. št. 190.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po
tarifu.

Politična pogajanja v Berlinu

Papen snubi Bavarce za državno reformo — Znižanje eskomptne mere državne banke

Berlin, 19. septembra. g. Danes so se zopet pričeli politični razgovori. V ospredju so priprave za državne reforme. Prevladuje vtis, da se dela za sporazum med državo in južnimi nemškimi deželami, zlasti z Bavarsko. Če o na bavarski strani se že priznava potreba državne reforme. Državna vlada kaže pri tem naklonjenost napraviti južno-nemškimi željam. Bavarska vlada je že izdelala konkreten predlog, ki stremi poleg drugega za to, da bi se državni svet, ki predstavlja zastopstvo dežel in je že sedaj nekakšna vzklica in stanica napram državnemu zboru, izpopolnil in da bi se iz njega organizirala gornja zbornica. Državni predsednik Hindenburg je že razpustil za zastopniki Bavarske o državni reformi.

Berlin, 19. septembra. AA. Kancelar Papen je skušal v razgovoru, ki je trajal nad 8 ur, pridobiti predsednika bavarske dežel-

ne vlade Helda in predsednika bavarske ljudske stranke Schaefferja na svojo stran. Na drugi strani je predsednik republike Hindenburg sprejel najprej kancelarja Papena za njim pa predsednika pruskega deželnega zbora narodnega socialističnega Kerta, da se z njima razgovori o novi pruski vladi v zvezi z državno reformo.

Nemška vlada je objavila zakonski dekret, s katerim se ukinja za dobo dveh let št. 29 zakona, ki določa statute državne banke. Ta člen je v skladu z mednarodnimi določbami prepovedal državni banki znižanje eskomptne mere izpod 5 odst. na dokler ne bo kritje preseglo 40 odst. Na podlagi tega dekreta je državna banka znižala svojo eskomptno mero s 5 na 4 odst.

Basel, 19. septembra. AA. Banka za mednarodna plačila je odobrila, da lahko nemška državna banka zniža eskomptno mero.

Vojaška demonstracija v vzhodni Nemčiji

Ob Odri se vrše kljub gospodarski krizi veliki vojaški manevri, ki jim bo prisostvoval tudi Hindenburg

Berlin, 19. sept. AA. Danes so se pričeli veliki vojaški manevri Reichswehra v okoliščini Frankfurta na Odri. Manevri bodo trajali do četrtega zvečerja. Vrše se pod vodstvom generala Hammersteina, vrhovnega poveljnika Reichswehra. Maršal Hindenburg odpotuje jutri na kraj manevrov, do čim bo vojni minister general Schleicher ves čas prisostvoval manevrom. Zadnji dve leti se jesenski manevri iz gospodarskih razlogov niso vršili. Tem večjo pozornost vzbujajo zato letošnja vojaška demonstracija, ki so nanjo povabili vojaški atašej pri berlinskih poslanstvih in drugi inozemski vojaški strokovnjaki, zlasti sovjetski komisar, ki bo zastopal sovjetskega vojnega ministra, italijanski general Monti, ki ga je še posebej povabil von Hammerstein.

Strateški načrt je ta-le: Rdeča armada bo zastopala sovražnika. Posrečilo se ji bo, vdreti v Šlezijo, kjer bo pregnala močno vojsko, katere namen je, držati črto na Odri, da prepreči pohod na Berlin. Tako se je drugače mirno trgovsko mesto Frankfurt na Odri izpremenilo v generalni štab.

Zaključna pogajanja v Stresi

Nesoglasja v finančnem odboru o načinu odplačevanja dolgov državam upnicam

Stresa, 19. septembra g. V finančnem odboru konferenci v Stresi se nadaljuje borba za končno veljavno besedilo zaključnega poročila. Borba gre predvsem za priporočila glede ureditve dolgov, do čim hočejo prepustiti študijskemu odboru za evropsko unijo in svetovni gospodarski konferenci določitev, na kakšen način naj bi se dobil pomočnik fonda za sanacijo slabih valut. Države dolžnice vztrajajo na zahtevi po znižanju obresti in podaljšanju plačilnih rokov dolgoročnih posojil in uporabi novih metod za izplačilo kratkoročnih posojil. Temu pa nista naklonjeni niti Anglija niti Francija, ki nečeta dovoliti koncesij v toliki meri, kakor zahtevajo države dolžnice, čemur so se pridružile tudi druge upniške države. Zaradi tega bo bržkone sprejeto splošno priporočilo glede odgoditve plačila dolgov držav, ki so v stiski. V gospodarskem poročilu je Avstrija dosegla, da se je naglasila potreba, naj se težkoče pri prodaji njenih industrijskih proizvodov ublažijo s trgovsko-političnimi pogodbami z drugimi državami, s katerimi se že vrše pogajanja. Uspeh teh pogajanj bo avstrijska vlada sporočila študijskemu odboru za evropsko unijo. Sedaj se mora še formulirati skupno poročilo finančnega in gospodarskega odbora za plenarno sejo.

Basel, 19. septembra g. Guverner švicarske Narodne banke prof. Bachmann je na današnji seji upravnega odbora Banke za mednarodna plačila poročal o uspehih konferenci v Stresi. Ob tej priliki so razpravljali o ukrepih, s katerimi naj bi se zopet vzpostavilo ravnotežje držav srednje in vzhodne Evrope na gospodarskem in finančnem področju. Po vestih iz Strese raz-

čunajo tamkaj na sodelovanje banke za mednarodna plačila predvsem pri stabilizaciji podunavskih valut in olajšanju medsebojnega deviznega prometa. Prof. Bachmann je poudarjal v svojem poročilu potrebo, da podunavske države spravijo predvsem v red svoje državno gospodarstvo in da pazijo pri tem, kako bi se njihovo finančno poslovanje uravnalo točno po načelih državne finančne politike. Po seji upravnega odbora je odpotoval takoj v Streso, da bo lahko jutri prisostvoval poslednji seji gospodarske konference.

Stresa, 19. septembra. s. Gospodarska komisija je izdelala večji del zadnjih izpremenb poročila ter končala debato o načrtu priporočil dr. Schüllerja, ki streme za tem, da se izboljšajo trgovski odnosi pri držav centralne in vzhodne Evrope. Priporočilo št. 6 priporoča nadaljevanje komercialnih pogajanj, ki jih je predvsem pričela Avstrija, katere izvoz ni v glavnem poljedelski, ter sporočilo rezultatov teh pogajanj študijski komisiji za evropsko unijo. Želja češkoslovaške delegacije, ki poudarja potrebo zaščite pravic tretjih, bo le v splošni formuli, ki bo na čelu teh priporočil. Na predlog nemške delegacije se bodo mogle dovoliti koncesije pri pogajanjih o zaščiti za revalorizacijske koncesije dopuštenih žitnih količin, ako bi se na podlagi statistike Društva narodov pokazalo, da je to oportuno. Finančna komisija je skrajno končala redakcijo svojega poročila ter je ponudila poročilo besedilo priporočil. V ostalem je poročilo sklenilo, da koristi, ki izvirajo iz bilateralnih pogodb, ne bodo tvorile zapreke za pravice, ki jih imajo tretji na podlagi kvazule o največjih ugodnostih.

glasov izmed 2.400.000 oddanih glasov, ob komunistični frakciji pa komaj 200.000. Socialisti so dobili 1.013.000 glasov (1.1928 so dobili 874.000), konservativci pa so s 544.000 glasovi nekaj izgubili (692.000 1.1928).

V socialističnem listu »Mytids« je socialistični voditelj Hansen napisal, da želi, da pride do levitarske vlade. Ta poizkus je treba izvršiti, čeprav bo treba pri tem premagati velike težkoče.

Kralj je sprejel Hansena, vendar pa mu še ni poveril sestave vlade, zakaj po odhodu z dvora je Hansen izjavil novinarjem, da danes še ne pride do nobene odločitve.

Odhod dr. Beneša v Ženevo

Praga, 19. septembra AA. Češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš je odpotoval v Ženevo, kjer bo fungiral kot vodja češkoslovaške delegacije na skupščini Društva narodov. Udeležil se bo tudi dela razorožitvene konference.

Silen požar v Carigradu

Carigrad, 19. septembra AA. Ogromen požar je vpepelil velike tovarniške objekte in nad 150 hiš. Škoda znaša več milijonov frankov.

PRESENEČENJE V NEMČIJI

Angleška spomenica o nemški zahtevi po enakopravnosti v oboroževanju je zbudila v Nemčiji razočaranje — Ugoden odmev v Ameriki

London, 19. septembra. AA. Zunanje ministrstvo je včeraj popoldne v uradnem ekspoziju označilo svoje stališče glede na nemško zahtevo po enakopravnosti v oboroževanju. Ekspozije izjavlja, da se britanska vlada zaveda svoje dolžnosti, da pripomore k pomirjenju sveta, zaradi česar skuša poravnati nasprotujoča si stališča.

Na drugi strani se smatra britanska vlada prisiljena naglasiti svoje obžalovanje, da je prišlo do tako velike politične kontroverze v trenutku, ko bi bilo treba vso energijo in vso pozornost posvetiti težnji, da se svetu vrne njegovo produktivno in trgovsko blagostanje. Nemška inicijativa je nemodra in posebno neprimerna v trenutku, ko prihajajo nemški upniki z zahtevo po koncesijah. Angleška vlada ne more ne odobravati ne podpirati brskiranja obveznosti, izvirajočih iz versailleske mirove pogodbe. Nemčija ne more zahtevati ukinitve versailleske pogodbe glede omejitve svojega oboroževanja, ker se še ni izvedla splošna razorožitev.

Angleška nota naglašala dalje, da je pravilna interpretacija versailleske mirove pogodbe ta, da ohrani 5. poglavje, ki se tiče razorožitve Nemčije, svoj obligatorni značaj, ki ga more izgubiti le tedaj, če se sklene poseben dogovor. Smoter tega dogovora bi bila redukcija oboroževanja držav, ki so najbolj oborožene, ne da bi se istočasno znižalo oboroževanje manj oboroženih držav. Tragičen paradoks bi bil, če bi prva razorožitvena konferenca rodila zvišanje oboroževanja katerekoli države. Namen vsake konvencije o razorožitvi mora biti enakost statutu, to pa se da doseči le s skupnim dogovorom.

Ministrski predsednik Macdonald je sredi priprave v Londonu, davi pa se je vnil v Chequers. V Londonu se je Macdonald razgovarjal z zunanjim ministrom Symonom. Po vsej priliki se je razgovor tikal predvsem nemške zahteve po enakopravnosti v oboroževanju.

Angleški komentarji

London, 19. septembra. AA. Med najvažnejšimi vprašanji, ki so prišla na dnevni red po objavi komunikacije zunanjega ministrstva, je vprašanje, kakšno stališče bo zavzela Nemčija. V glavnem prevladuje mnenje, da se to stališče ne bo dosti izpremenilo, vendar pa je odvisno tudi od tega, kaj bo na to rekla razorožitvena konferenca. Zato splošno mislijo, da bo vprašanje prva pokrenila Francija. Sicer pa je tudi Henderson pred odhodom iz Londona izjavil, da bo odbor konference takoj vzel nemško zahtevo v pretes.

V nekaterih političnih krogih se izraža mnenje, da bi mogla vsebina odgovora, če ga britanska vlada ne bi zadržala do petka, tako vplivati na nemško vlado, da bi odposlala svoje zastopstvo v Ženevo. Glede same vsebine note je treba reči, da jo v splošnem ugodno presojajo. Kljub temu se zdi listu »Evening News«, ki se zavzema za antanto s Francijo, premalo energična, tako v vprašanju zopetne orožitve Nemčije, pa tudi v vprašanju enakih pravic v oboroževanju. List naglašala, da Nemčija hoče in bo hotela vojno, dokler si ne pridobi izgubljenega ozemlja. Sleherna nemška misli, ki se da utrditi, sleherna nemška marka, ki se da prihraniti, se mora in se bo morala mobilizirati za tisti dan, ko se prične obračun. Zato pomenj vsaka debata o razorožitvi brez upoštevanja navedenih dejstev toliko, kakor nositi vodo v morje, zaključuje list.

Na drugi strani proglašala »Star«, glasilo levitarskih liberalov, nemško noto za neoportuno. Načeti to vprašanje danes, se pravi, zapirati si oči pred dejstvom, da ga je Nemčija hotela načeti že pred več leti. »Star« ne more verjeti, da bi bil Herriot izrekel pred parlamentarno komisijo za zunanje zadeve besede: »Ne! Nikoli! Nemogoče!« ter poudarja, da se te besede ne krijejo s stališčem angleškega naroda.

Francosko mnenje

Pariz, 19. septembra AA. Nocojšnji »Journal des Debats« objavila na vodenem mestu komentar o angleški not. Nemčiji, ki se bistveno razlikuje od komentarjev drugih pariških listov. List pričenja svoj komentar z besedami: »Mnogi naši listi so pozdravili z navdušenjem britansko spomenico in poudarili, da je ta spomenica dokaz o slogi, ki vlada med Francijo in Anglijo.« Toda tako naziranje ni tak način komentiranja te spomenice, pomeni direktno zapeljevanje francoskega javnega mnenja. Angleška nota je v resnici za Francijo zadovoljiva le z besedami: Nemčiji pa daje dejanja. List kritizira celo prvi del angleške note, ki poudarja nemestnost nemškega koraka in vztraja na točni izvedbi mirovne pogodbe ter naglašala, da je treba obsojiti prakso, kakor da bi bilo treba potrjevati mirovne pogodbe s posebnimi sporazumi in notami. O drugem delu britanske spomenice dokazuje, da za osnovo ureditve oboroževalnega vprašanja Nemčije »nikakor ne kaže vzeti stanje, ki bi moralo biti v Nemčiji na podlagi mirovne pogodbe, marveč se je pri tem vprašanju treba ravnati po faktični oboroženosti Nemčije, ki na daljši prekaša stanje, kakor je predpisano v mirovni pogodbi.«

Nocojšnji »Temps« piše o angleški not: da je dobra lekela Nemčiji. List je v splošnem z angleško noto zadovoljen. Nejasen mu je le odstavek, ki govori o ciljih razorožitvene konference. Nato se list vprašuje, kaj bo nemški narod rekel o kancelarju Papenu in generalu Schleicherju, ko bo doznal, kakšen je položaj Nemčije po objavi angleške note in kako sta ta dva nemška državnika mogla zapeljati

Nemčijo tako lahkomišlino v takšno diplomatsko zagato.

Odmev v Ameriki

Washington, 19. septembra g. Britanska spomenica glede na nemško zahtevo po enakopravnosti v oboroževanju je bila izročena včeraj državnemu tajniku Stimsonu. Uradniki državnega departementa odklanjajo sedaj še vsak komentar, češ, da je zadeva preveč važna in da so morali dokument dostaviti državnemu tajniku Stimsonu v temeljito proučitev. Domneva se, da bodo Zedinjene države v načelu pristale na angleško stališče, kar pomeni, da razorožitev ne sme predstavljati dejanskega oboroževanja in da se ne sme dopustiti povečanja dosežanj oborožitve.

Kakor proroča washingtonski dopisnik lista »Herald Tribune«, je uradna Amerika zelo ugodno sprejela britansko noto Nemčiji. Preden je bila nota objavljena, so imeli angleški in ameriški politiki v Londonu razgovor, ki se je vršil o redukciji oboroževanja.

Stimson je izjavil, da noče prej izreči svoje sodbe o angleški noti, dokler je skrbno ne prouči, toda značaj britanskega odgovora, pravijo v zunanjem ministertvu, je tak, da ni potreben odgovor nanj, ker je splošno znana želja Zedinjenih držav, da razorožitvena konferenca čim uspešneje konča svoje delo.

Splošen vtis v Zedinjenih državah je ta, da je obžalovanje vredno, ker je Nemčija v tem trenutku izvala tako usodno politično kontroverzo glede enakosti v oboroževanju.

Diplomatski razgovori v Parizu

Pariz, 19. septembra s. Ministrski predsednik Herriot in vojni minister Paul Boncour sta imela daljši razgovor z italijanskim poslanikom in z ameriškim senatorjem Reedom, ki je bil vodja ameriške delegacije na londonski razorožitveni konferenci. Pri razgovorih so razpravljali predvsem o nemško-francoskem sporu glede vprašanja vojaške enakopravnosti Nemčije in o angleški noti, ki je bila včeraj izročena. Kakor javlja agencija »Radio«, sta oba ameriška državnik v splošnem pristala na angleško noto. Predvsem sta poudarjala, da mora priti v evropskih državah do razorožitve.

Nemčija ne bo odnehala?

Berlin, 19. septembra. g. Angleška spomenica o vprašanju enakopravnosti v oboroževanju je v uradnih krogih zbudila prese-

nečenje. Vlada poudarja, da ne bo odgovorila na angleško spomenico. Zunanji minister Neurath je odpotoval iz Berlina v Würtemberg, odkoder bo odpotoval v Ženevo na zasedanje Društva narodov. Uradni krogi ne prikrivajo, da jih je angleško stališče presenetilo. Mni se, da se je v Angliji izvršil preokret, za katerega iščejo znan vzroke. V Berlinu so v uradnih krogih mislili, da se bo Anglija precej oddaljila od Francije. Na Wilhelmstrasse pa sicer izjavljajo, da tudi angleška spomenica ne bo izpremenila nemškega stališča. Nemčija za sedaj ne bo sodelovala pri nobenih pripravah razorožitvene konference in bo svoje bodoče odločitve o tem vprašanju uredila po poteku konferenčnih posvetovanj. Državna vlada si pušča s tem odprta vrata v konferenčno dvorano. V Berlinu domnevajo, da se je angleška vlada morda pustila vplivati po tajnem gradivu, ki ga ima po izjavi Herriota francoska vlada o obnovi Nemčije, katere je že v teku. Glede na to izjavljajo poluradno, da je imel to gradivo tudi že Tardieu, ki pa ni smatral za uместno, da ga uporabi. To gradivo se v nemških krogih označuje kot netočno in zalo menijo, da bi njegova uporaba po Herriotu le še poostрила položaj.

Berlin, 19. septembra. AA. Nemški listi skušajo dokazati, da je nemško javno mnenje presenečeno nad vsebino angleške note. Stališče angleške vlade, pravijo listi, se ne da drugače razložiti, kakor s »popolnim nerazumevanjem« položaja v Nemčiji in nemških namenov.

Tako piše »Koelnische Zeitung«, da pri izmenjavih mednarodnih not ni običajen tak ton, kakršnega se je poslužila britanska vlada. To je ton »učitelja nasproti učencem«. V takem tonu skuša angleška vlada dokazati, da je nemški korak neoportun in nemoder. Tak nastop lorda Jonskega kabineta ne more olajšati sporazumevanja med narodi, čeprav v načelu priznava, da je Nemčija dobro utemeljila svojo zahtevo po enakopravnosti. Na drugi strani je tudi popolnoma pogrešno, če trdi angleška nota, da nemški korak ogroža stremenje po gospodarskem ozdravljenju sveta.

Hendersonov odgovor

Ženeva, 19. septembra AA. Predsednik razorožitvene konference Henderson je izročil nemškemu generalnemu konzulu Im. melli odgovor na obvestilo, ki mu ga je poslala nemška vlada glede svoje neudeležbe na razorožitveni konferenci in na odgovor seji, ki bo to sredo. Odgovor bo objavljen drevi. Henderson obvešča v njem nemško vlado, da bo njeno sporočilo predložil odboru konference.

Zanimiv proces v Beogradu

Pred državnim sodiščem za zaščito države se je pričel včeraj proces proti univ. prof. dr. Jovanoviću in 11 soobtožencem zaradi rovarjenja proti sedanji državni ureditvi

Beograd, 19. septembra. M. Pred državnim sodiščem za zaščito države se je danes pričel proces proti bivšemu profesorju beogradske univerze dr. Dragoljubu Jovanoviću, ki je pred 6. januarjem 1929 igral vidno vlogo v bivši srbski zemljoradniški stranki. Z njim vred je na zatožni klopi še 11 drugih obtožencev. Za proces vlada v beogradske javnosti veliko zanimanje, ker se je njemu zgodilo, da bi bil univerzitetni profesor obtožen rovarjenja proti državi in sedanji državni ureditvi. Senatu predseduje dr. Rusomir Janković, tožbo pa zastopa državni tožilec dr. Čadrov. Obtožence brani cela vrsta odvetnikov, med njimi tudi ljubljanski odvetnik dr. Marko Natlačen, ki zagovarja poštnega uradnika Demetra Beniča.

Obtožnica je zelo obširna in podrobno slika krivdo obtožencev. Glavni obtoženeц dr. Dragoljub Jovanović je obtožen, da je od leta 1931 do aretacije dne 2. maja sestavil političen elaborat, s katerim je skušal ustvariti pri drugih razpoloženje za izpremembo sedanjega reda v državi. Sam je pisal, narekoval, izdal in širil letake, v katerih je hujskal proti državnim oblastem, napadal sedanji red v državi, širil defetistično propagando, prorokoval gospodarski polom države in delal na to, da bi svoje pristaše nahujal proti oblastem. S tem je ogrožal javni mir in spravljal v nevarnost javni red v državi. Obtožnica mu dalje očita, da se sestavljal in širil brošure, v katerih je napadal politični red v državi ter propagiral federativno ureditev države. Naposled je obtožen, da je imel dne 2. maja v Kragujevcu ilegalen sestanek, ki ga ni prijavil oblastem in zanj ni imel dovoljenja pristojne politične oblasti. Na tem sestanku je napadal sedanji politični in socialni red v državi, plediral za federativno ureditev države in delal na to, da bi nagovoril druge k nasilni izpremembi sedanje državne ureditve ter jih prepričal o potrebi izpremembe režima v državi.

Soobtoženi so: Jaša Davidov, dijak. Miodrag Miletić, zasebni uradnik. Demeter Benič, poštni uradnik. Peter Popović, zasebni uradnik. Stanko Trifunović, odvetniški pripravnik. Borislav Lukić, zasebni uradnik. dr. Dragomir Cosić, direktor ogledne in kontrolne postaje na Topčiderju. Vasa Srzentić, novinar. dr. Sima Milošević, zdravnik. Nada Benič, zasebna uradnica in Ljubica Kovačević, članica beogradskega gledališča. Vsi ti so obtoženi, da so pod-

pirali Jovanovićevo akcijo s pisanim, razmnoževanjem in širjenjem letakov in brošur.

Čitanje obtožnice je trajalo vse dopoldne do 12. Nato so bili prečitani razni zaplenjeni letaki in brošure, ki tvorijo sestavni del obtožnice ter izjave, ki jih je podal glavni obtoženeц dr. Dragoljub Jovanović na policijski aretaciji in pred preiskovalnim sodnikom. Obtožnica navaja, da so ob priliki aretacije dr. Jovanovića po ilegalnem sestanku v Kragujevcu našli pri soobtožencih celo kopico letakov in brošur defetistične vsebine. Nadaljnjo preiskavo je nato vodila beogradska policija. Dr. Jovanović je izdal vse svoje sotrudnike, ki so bili nato po vrsti aretirani. Nekateri so bili po zaslišanju izpuščeni na svobodo, glavni krivci pa pridržani v preiskovalnem zaporu. Na policijski je dr. Jovanović svoja dejanja brez oklevanja priznal in izpovedal, da je kot član vodstva zemljoradniške stranke tudi po 6. januarju 1929 nadaljeval svoje politično strankarsko udejstvovanje. Do volitev leta 1931 stranka ni nastopala kot celina, marveč samo posamezniki, ob razpisu volitev pa se je znova pokrenila strankarska akcija, seveda tajno. Vodstvo stranke je takrat sklenilo, da bo agitiralo med ljudstvom za volilno abstinenco. Pri tej akciji je Jovanović aktivno sodeloval. Priznal je dalje, da je osebnost sestavljal letake in brošure, imel tajne sestanke in vodil akcijo proti režimu. Priznal je tudi, da je sam financiral vso akcijo in opisal, kaj so delali posamezniki soobtoženci. Pred preiskovalnim sodnikom je potrdil svoje izpovedi na policijski in dostavil, da jih je podal docela prostovoljno in brez vsakega tujega vpliva ali pritiska.

Obtožnica naglašala, da je s priznanjem glavnega obtožence in soobtoženih krivda popolnoma dokazana.

S čitanjem obtožnega materiala je bila današnja razprava končana. Nadaljevala se bo jutri dopoldne.

Letalska nesreča v Avstraliji

Sydney, 19. sept. AA. Letalo »New England«, ki pripada letalski družbi, je včeraj popoldne padlo na tla v okolici Lismore. Letalo se je popolnoma razbilo in vsi trije letalci so se ubili. Letalo je križarilo po centralni Avstraliji in letalo pogrebno letalo »Southern Crusce«.

Volitve v švedski parlament

Stockholm, 19. sept. g. Nedeljske volitve v švedski parlament so prinesle velik uspeh delavski in kmetski stranki. Socialno demokratska stranka je pridobila 14. kmetska zveza pa 9 novih mandatov, ter imata obe stranki v novem parlamentu absolutno večino. Socialni demokrati so številno svojih mandatov povečali na 104, kmetska zveza pa na 36 in jih imata torej 140 izmed 212 poslancev. Vlada je takoj po službeni objavi volilnega izida podala danes opoldne svojo ostavko.

Stockholm, 19. septembra s. Po začasnih izidih volitev v drugo zbornico je izvoljenih 58 konzervativcev, ki so izgubili 15 mandatov, 36 članov kmetske zveze, ki so pridobili 9 mandatov, 4 liberalci, 20 članov svobodnemislelni ljudske stranke, ki je izgubila 8 mandatov, 104 socialni demokrati, ki so pridobili 14. 6 švedskih komunistov, ki so izgubili 2, in 2 mednarodna komunisti, ki so pridobili 2 mandata. Vlada je danes podala demisijsko, ki jo je kralj sprejel.

Stockholm, 19. septembra. AA. Volitve so pokazale, da narod ni naklonjen ekstremizmu. Nacionalni socialisti so dobili 15.000

Ob obletnici septemberskih dogodkov

Zopet se obnavlja danes obletnica dogodkov, ki so s krvavimi, a ob enem tudi z zlatimi črkami zapisani v naši narodni zgodovini. Pred dvajset štiri leti na današnji dan so na ljubljanskih ulicah zagrmeli strelci iz nemških pušk v slovenska telesa. Ugasnili so dvoje mladih življenj, ranili celo vrsto naših ljudi. Zdravili pa so ob enem našo vest, vzpodbudili našo voljo in okrepili našo narodno zavest. Pomen septemberskih dni zato daleč prekaša pomen uličnih političnih tragedij, ki so se in se še ponavljajo pri vseh narodih.

Takrat je vsa naša javnost to tudi globoko občutila. Zdelo se je, da so se septemberski dogodki l. 1908, tako vtisnili v naša srca, da jih ne bomo nikdar pozabili in da bomo spomin na nje vsako leto obnavljali z ono sveto zavestjo, ki pravi, da žive ti dnevi res globoko v duši vsega naroda.

Toda prišla je svetovna vojna in žrtve je bilo toliko, da se je zdelo malenkostno vse, kar se je v Ljubljani zgodilo v dneh od 18. do 20. septembra 1908. Pa se prej je prišla ona naša narodna strahota, da smo morali gledati, kako je del slovenske javnosti skušal izrabljati in zlorabljati te dogodke v svoje strankarske svrhe in tako je zopet razbil po streljih in krvi alarmirano enotno narodno fronto. In doživeli smo tudi to, da se ni smel postaviti žrtvam že izgotovljeni nagrobni spomenik, ki so z ljubenzijem in poštrevanjem zani prispevali Slovenci iz vseh krajev in vseh stanov. Da bo mera polna, pa spomenik še danes ne stoji ne na grobu, ne nikjer drugje in nihče ne ve točno, kje je prav za prav.

Vsa ta nevesela dejstva nam na novo izpričujejo, da Slovenci nimamo dovolj smisla in čuta za svojo narodno zgodovino. Značilno je v tem pogledu tudi neuspeh nekega našega društva, ki je hotelo zbrati spomine na zgodovinske prevratne dni l. 1918 in se je obrnilo na vse kraje s prošnjo za podatke, a jih ni dobilo od nikoder. Danes živi še polno ljudi, ki so pri prevratu na ta ali oni način sodelovali, mlajša generacija pa o njem že nič več ne ve. Tako se zdi, da je tudi ta res veliki zgodovinski dogodek šel mimo nas brez globljega vtisa.

Lepo je, da postavljajo po naših kra-

jih spomenike slovenskim možem in fantom, ki jih je požrl moloh svetovnega požara. Poleg tega čina pietete pa bi bilo lepo in potrebno, da bi naša mesta, naši trgi in naše vasi dobivali tudi spomenike svobode, ki bi pričali o hvalnosti, da smo postali svobodni državljani svobodne narodne države.

Nočemo na tem mestu razpravljati o vzrokih, da imamo tako malo čuta in smisla za zgodovino, in ne o razlogih, zakaj je to drugače pri Srbih in Hrvatih, pri Čehih in Poljaki, pri večini kulturnih narodov. Smisel in čut za zgodovino, nujno potrebna vsakemu narodu, se ne da ustvariti umetno in še posebno ne čez noč. Dolžnost vseh, ki se zavedajo njune potrebe, pa je, da ju negujejo in širijo v sebi in v drugih, saj je v tem velika opora prave in globoke narodne in državne zavesti.

Pomanjkanje smisla za zgodovino je tudi med glavnimi vzroki, da tako nejasno gledamo na svoj sedanj položaj in da se še vse premalo zavedamo, kako neizmerno dragocena je narodna svoboda. Zato nimamo dovolj notranje moči, ki bi v kali zadušila vsak pojav in vsako misel, ako lahko le malo oslabita našo samostojnost. Vse drugače, neprimerno globlji še mora postati naš srčni in duševni odnos do svoje narodne države.

Septemberski dogodki v Ljubljani morajo na novo preiti v srca in duše Slovencev in Slovenk, morajo pa postati tudi del zgodovine vsega jugoslovenskega naroda. Oni so bili med Slovenci prvi veliki narodni nastop, ki je nosil pod vtisom aneksijske krize na sebi že protihabsburški in protivstrijski pečat; bili so prvi predhodniki svobode. V njih so bili prvi začetki one velike jugoslovenske koncepcije, ki je edina mogla postati res nevarna Avstriji in ki edino nam je mogla prinesiti resnično narodno svobodo.

Šele nova generacija, če bo prav vzgojena, bo vse to prav razumela. Zato je naša dolžnost, da septembarskim dnevom in njih žrtvam damo v našem narodnem življenju pravi pomen in da ostane njih spomin in spomenik svetel med nami.

Prihodnje leto bo minilo prvo četrtletje po 20. septembru 1908. To leto ne sme biti izgubljeno.

zgrabile za resnično bilko in med porogljivim krohotom levice odglasovale polni odmor. Predsednik Göring in voditelj hiterlejske zbornice frajke sta s to potezo dokazala svojo popolno nezmožnost v presoji in izbiri parlamentarnega položaja, pa tudi pri centru in nihče zastulil, kako se bo stvar zasakala v teku odnora. Črno-rjava opozicija je s to potezo rešila Papena in onemogočila pravomočno nezaupnico njegovi vladi.

Kancelar se je bil tako močno zanesel na dogovor, da ni vzel s seboj one znane rdeče mape, ki je vseovala dekret za razpustitev zbornice. Z mrlično naglico je poslal ponjo. Da ni bilo tega odnora, ki mu ga je preskrbel opozicija, bi bil njegov kabinet odnesel lepo v zaupnico in bi bi po parlamentarnih običajih bil zrušen, da bi Papen tudi po nezaupnici še lahko prečital predsednikov dekret. Moralno bi pridobila opozicija, vlada pa bi bila težko prizadeta in bi bilo njeno stališče omajano do kraja.

Ob ponovni otvoritvi se je Göring že vedel, da ima kancelar pripravljen odlok za razpust, bil pa je morda namenoma napadno poučen, kajti razpust je bil določen šele, ako bi se Göring s pomočjo hiterlejevcev in centru ne posrečilo, da s parlamentarnimi sredstvi prepreči izvršitev komunističnega predloga. Predsednik Göring zopet ni bil kos položaju. Odredil je glasovanje in dvakrat odklonil Papena, ki se je oglasil k besedi, da prečita odlok o razpustu. Kršil je ustavno določbo, ki pravi, da imajo člani vlade pravico govora tudi mimo dnevnega reda. Bilo je jasno, da je Göring končno vendarle pregledal položaj in hotel doseči za vsako ceno odglasovanje nezaupnice. Kancelar Papen je med tem položil preden razpustitveni odlok, ki ga je na predsednik porinil na stran in ga prečital zbornici šele po odglasovanju nezaupnice.

Pri tem je šel celo tako daleč, da je omoraval pravomočno odloka, češ da nosi Papenovi in Gaylov podpis, ki se mora smatrati po nezaupnici že za člana vlade, ki je po parlamentarnih običajih že padla. V zvezi s tem je odredil sejo za naslednji dan. Socialisti in druge stranke pa niso bile Göringovega pravnega naziranja in so izjavile, da je državni zbor razpuščen. Temu nazoru se je pridružil tudi centru, da si ves čas molče pritrjujejo Göring, ko ta ni pustil kancelarja do besede in je tudi sodeloval pri odglasovanju nezaupnice. Tako so končno tudi hiterlejevci uvideli, da ni podlage za pritožbo na državno sodišče. Narodni socialisti so s tem dokazali, da niso sposobni za subtilno parlamentarno borbo, kajti poslovnik in ustava sta prefrina instrumenta za njihove, poučljiva boja vajene poslance.

Hoovrova volilna turneja

Washington, 19. septembra. AA. Da prepreči nadaljnje nazadovanje republikanske stranke, se je predsednik Hoover odločil, da sam prevzame vodstvo volilne kampanje. Po sedemurni konferenci, ki sta se je udeležila tudi zakladni tajnik Ogden Mills in tajnik vojnega ministrstva Hurley, je Hoover sklenil prirediti turnejo po državi, zlasti v New Yorku, Srednjem zapadu, Minneapolisu in Daljnem zapadu. Povsod bo predsednik sam govoril. Državni tajnik za zunanje zadeve Stimson je pristal na to, da bo govoril najmanj enkrat, in sicer v New Yorku. Obrazložil bo politični pomen Hooverove zunanje politike in podal ekspozice o stališču republikanske stranke glede prohibicije.

Nedelja manifestacij narodne in državljanske zavesti

Krasno uspela zborovanja JRKD v prevalskem in šmarnskem srezu — Ministra gg. Ivan Pucelj in Ivan Mohorič med volilci — Shodi in sestanki v drugih srezih

V nedeljo se je vršila v dravski banovini zopet vrsta lepih manifestacij narodne in državljanske zavesti našega ljudstva, ki je brez razlike stanu in poklica znova pokazala, da se ne da begati po političnih spekulacijah in desperadih, marveč da vedno bolj spoznava potrebo složenega in pozitivnega sodelovanja pri reševanju važnih problemov, ki so na dnevnem redu naše državne politike. O tem jasno pričajo shodi v prevalskem in šmarnsko-rogaško-kozjanskem srezu ter vrsta sestankov in konferenc v raznih drugih srezih.

Lepe manifestacije v prevalskem srezu

Prevalski srez, ki ima za poslanca g. inž. Franja Pahernika, je v nedeljo pokazal, da kot eden najvažnejših obmejnih srezov nikakor neče zastajati za ostalimi srezni dravski banovine, ki so že manifestirali svojo odločno voljo za aktivno sodelovanje v novi jugoslovenski državni politiki. Ze veličasten sprejem, ki so ga bili deležni došli gostje, je pričal, da ljudstvo teh krajev noče več poslušati visoko donečih gesel bivših političnih voditeljev, marveč hoče slediti pozivu svojega narodnega vladarja in se pridružiti veliki vsedrjavni jugoslovenski fronti.

Domači narodni poslanec g. inž. Pahernik je povabil na shode v svoj srez ministra za trgovino in industrijo g. Ivana Mohoriča in senatorja g. dr. Miroslava Ploja, ki sta se radevolje odzvala njegovemu pozivu. Pridružil se jim je tudi poslevočedi podpredsednik ljubljanske sreske organizacije g. dr. Josip Cepuder, ko so v soboto popoldne okrog 6. prispeli v Guštani, jim je bil že na kolodvoru prirejen nad vse prišten sprejem. Med pokanjem toplov in eviranjem godbe jih je podpravl pod velikim slavolokom predsednik krajeve organizacije šolski upravitelj g. Ivo Gačnik, nekaj je zbrana množica spremljala goste v veliki povorki v Sokolski dom, kjer se je ob 8. zvečer vršil shod. Udeležba je bila nepričakovano velika. Prostrane sokolske dvorane je bila do zadnjega kotička napolnjena in še zunaj so stali ljudje; med udeleženci je bila večina delavcev.

Po pozdravu predsednika sreske organizacije g. notarija Senčarja je minister govoril Ivan Mohorič v nad enournem govoru orisal politični in gospodarski položaj v državi ter se zadržal zlasti na delu vlade za omiljenje gospodarske krize. Z največjim zanimanjem so sledili zborovalci njegovim izjavam, ko je z obudovanja vrednim pomenovanjem razmer orisal položaj naše industrije in industrijskega delavstva. Obširno je govoril o delu vlade za izboljšanje sedanjih razmer ter žel za svoja izvajanja nedeljsko priznanje vseh zborovalcev, ki so ga ob zaključku govora nagradili z dolgotrajnim ploskanjem in navdušenimi ovacijami.

Za njim se je senator g. dr. Miroslav Ploj bavil predvsem z vprašanjem kmečkih dolgov. Obširno je pojasnil, da je to vraščanje eno najtežavnejših in najbolj delikatnih. Gospodarske prilike in gospodarski ustroj je v posameznih pokrajinah tako različen, da je nemogoče urediti vprašanje kmečkih dolgov za vso državo enotno. V srbskih pokrajinah bi bili na primer že zadovoljni, če bi se tam znižala obrestna mera na višino, na kakršni je pri nas v dravski banovini. Samo bi to seveda našemu kmetu, ki prav tako ječi pod težo dolgov, malo pomagalo. Zato bo treba to vprašanje rešiti na način, ki bo omogočal ureditev kmečkih dolgov individualno in pokrajinskim prilikam primerno. Izvajanje govornika so sledili zborovalci z največjo pazljivostjo in ga često prekinjali s pritjevanjem, ob koncu pa so ga nagradili z dolгим aplavzom.

Podpredsednik sreske organizacije za mesto Ljubljano g. dr. Josip Cepuder je na primerih iz vsakdanjega življenja dokazoval potrebo organiziranega dela in podčrtal važnost enotne vsedrjavne politične organizacije ter čvrste nacionalne politike zlasti za obmejne kraje. Vihamo so mu pritrjevali, ko je naglasil, da mora biti vsak zaveden jugoslovenski državljani član stranke, ki si je zapisala na svoj tabor geslo: V složenem delu za veliko in močno Jugoslavijo.

Shod je zaključil predsednik sreske organizacije notar g. Senčar s pozivom, naj si vsi zapišejo te besede v srce in se združijo pod prepričanje JRKD v enotno fronto zavedne jugoslovenske politične volje.

Po shodu je minister g. Mohorič sprejel deputacije. Zgledilo so se pri njem zlasti zastopniki delavstva, ki so mu pojasnili svoje želje glede razmer v guštanski industriji ter se mu obenem zahvalili za dosedanje delo vlade za okrevitev domačega industrije in za zaposlitev domačega delavstva, proseč ga, naj tudi v bodoče posveti vso svojo skrb napredku domačega industrijskega gospodarstva. Do pozno noči so se zglasili posamezniki in skupine ter onozirali na marsikako pereče vprašanje obmejnega prevalskega sresa.

V nedeljo dopoldne sta se nato vršili še dve pomembni manifestaciji v gornji dravski dolini. Ob 8. zjutraj je bil velik shod v Mežici, kjer se je prav tako zbralo mnogo sto ljudi, ki so priredili odličnem gostom svečan sprejem. Le redkokdaj se je dosedaj primerilo, da je prišel v ta severozapadni kot naš države aktiven minister. Zato jih je prihod g. ministra Mohoriča tem bolj razveselil, ker vidijo v tem dokaz, da noben kotiček naše drage domovine ni pozabljen. Tu je izrekel dobrodošlico gostom predsednik krajeve organizacije g. inž. Fetič.

Velik shod v Vuhredu

Ob 11. dopoldne je sledil nato velik shod v Vuhredu, kjer je notar g. Lovšin podpravlil goste in vodil zborovanje. Znan lešni industrialec inž. g. Lenarčič je v svojem govoru navajal zasluge, ki si jih je pridobil minister g. Ivan Mohorič za to, da ni lesna industrija v dravski dolini, kjer tvori glavno gospodarsko panogo, popolnoma propadla ter da v sedanjih hudičih casih vsaj kolikor toliko izhaja. Prepri-

čan je, da bo g. minister tudi v bodoče zastavljal vse svoje sile in uporabljal vse svoje široko znanje, da se našemu lesnemu izvozu zopet odpre pot v širni svet. G. minister Mohorič je v svojem govoru pojasnjeval, s kakimi težavami se mora boriti vlada pri sklepanju trgovinskih pogodb in kako se moramo prilgiti za vsak važen losa, ki gre v inozemstvo. Njemu, kakor tudi ostalim govornikom so zborovalci priredili dolgotrajne ovacije in dali s tem priznanje celokupni vladi in Narodnemu predstavništvu. Zlasti toplo so pozdravili tudi domačega poslanca g. inž. Pahernika, ki je neumorno na delu, da pomaga ugledati pot iz sedanjih kritičnih časov. Kakor v Mežici, je g. minister Mohorič tudi v Vuhredu sprejel mnogo deputacije in posameznikov, ki so mu sporočili razne želje in predloge. Mnogo zaved je g. minister kar na licu mesta rešil s temeljitimi pojasnili, ki so interese zadovoljila in jim prihranila potovanja v Ljubljano, odnosno v Beograd. Z željo, da bi se kmalu zopet oglasili, so se zborovalci poslovili od gostov, zagotavljajoč jim, da bodo odšel s se večjo vnašo podpiral novo stranko, ki kaže s stvarnim in treznim delom, da hoče resnično le dobrobit ljudstva.

Shodi v šmarnskem okraju

Narodni poslanec šmarnskega okraja g. Vekoslav Spindler je imel v nedeljo v gosteh ministra socialne politike g. Ivana Pucelja ter narodne poslance gg. Zemljica, Hajdinjaka, Perka in Dobrovoljca. Na treh velikih shodih v šmarnju pri Jelšah, Rozaški Slatini in v Kozjem so govorili pojasnili politični in gospodarski položaj v državi ter opozorili na lažnivo agitacijo nasprotnikov, ki ne-

prestano prorokujejo razne datume in besaajo ljudstvo, sami pa počejo niceasar storiti, kar bi pomagalo k omiljenju težkih gospodarskih prilik. Poziv na složno delo je povsod naletel na velik odmev in po vsakem shodu se je na novo priglasilo v stranko mnogo volilcev. Posebno lepa je bila manifestacija v Rozaški Slatini, kjer je bil gostom prirejen svečan sprejem, na shodu pa se je zbralo nad tisoč ljudi. Iz bližnjih in daljnjih vasi so prišli domačini na ovenčanih vozovih, tako da se je zborovanje spreminilo v velik ljudski tabor jugoslovenske nacionalne misli.

Sreska konferenca v Murski Soboti

V Murski Soboti se je vršila v nedeljo širša sreska konferenca. Udeležili so se delegati vseh 26 krajevnih organizacij ter poleg narodnega poslanca za murskosobotski srez, g. Josipa Benka, tudi banovinski tajnik g. dr. Marjan Zajec. Na konferenci so zastopniki krajevnih organizacij sporočili svoje želje, pa tudi izrazili svojo kritiko glede raznih stvari, ki jim niso všeč. G. poslanec Benko in banovinski tajnik g. dr. Zajec sta dajala razna pojasnila, nakar se je vršil razgovor o aktualnih problemih sresa. Zlasti obširno se je razpravljalo o podpori kmetu, ki so prizadeti zaradi katastrofalne suše. Konferenca je potekala v stvarnih razpravah in je pokazala, da vlada v JRKD zares pravi demokratski duh.

Manjši sestanki in shodi

Poleg že omenjenih velikih shodov in konferenc se je vršila v nedeljo še cela vrsta manjših shodov in sestankov v raznih drugih srezih. V srezu Ljubljana okolica je imel g. poslanec Albin Komar več sestankov in konferenc, med drugimi na Vrhniki, na katerih se je razpravljalo o glavnem o poglabitvi organizacije JRKD. Slični sestanki so se vršili tudi v celjskem, konjiškem, gornjejevrskem, oben mariborskem, ptujskem in novomeškem ter kranjskem srezu. Mirno lahko rečemo, da je bila to nedelja dela za napredek in razvoj vsedrjavne jugoslovenske stranke, katere se v vedno večjem številu oklepa vse, kar ni gluho in slepo za potrebe in zahteve sedanje dobe.

Zopet smrtna žrtev nedeljskega popivanja v mariborski okolici

Pijani fantje so v Razvanju zaklali 40 - letnega železničarja Jakoba Klemenčiča, ki je prišel iskat svojega sina, da bi ga pozval domov

Maribor, 19. septembra.

Skoro ne mine nedelja, da ne bi naslednjega dne v tem onem kraju razburjale prebivalstvo vesti o krvavih pokoljih in uboij. Tudi danes so se že na vse zgodaj začele širiti po mestu vesti o velikem pretepu, ki je nastal v nedeljo zvečer v Razvanju, čegar žrtev je postal povsem po nedolžnem 40-letni družinski oče, ki je prišel klicat svojega sina, naj pusti pijano družbo in gre domov.

V omenjenem vinotoku so vso nedeljo popoldne popivali domači fantje iz Razvanja in okolice. Vse do večera so se mirno zabavali s keglanjem. Ko pa se je znočilo in jim je vino že stopilo v glavo, so se začeli zaradi nekega dekleta prepirati, dokler se niso naposled spoprijeli. Zabliskali so se noži, zavijali so late in težke kogle ter se obdelovali vse križem. Baš v tem je prišel v vinotoč 40-letni železničar Jakob Klemenčič iz Razvanja. Hotel je poklicati svojega sina, ki je bil popoldne odšel s fanti, da bi šla skupaj domov. Čim pa se je pojavil na vrtu vinotoča, je navall nanj eden izmed razgrajajočih fantov s sekuro v roki ter ga brez

besede udaril po glavi, da se je Klemenčič na mestu zrušil v mlaki krvi. V naslednjem hipu so se fantje, videč kri, iztreznili ter naglo porazubili. Drugi gostje so priskočili Klemenčiču na pomoč, ga za silo obvezali in odnesli v Razvanje, kamor je bil med tem že pozvan reševalni avto iz Maribora. Ko pa so ga hoteli naložiti na avto, so usotvili, da je med tem že izdihnil.

Vest o krvavem dogodka se je naglo razširila po vsej okolici ter je izzvala med prebivalstvom splošno ogorčenje. Orožniki so takoj začeli zasledovati krivce. Še danes so ves dan hodili po raztresenih domovih na pohorskem pobočju in zasliševali udeležence pretepa, glavne krivce pa zaprli. Vsa javnost zahteva za take pretepe najstrožjo kazen, ker je pretepanje in klanje v pianosti eden najgrših madežev, ki škoduje ne samo ugledu pretepačev, marveč prebivalstvu vsega kraja in odbija tuje.

Truplo pokojnega Klemenčiča, ki zapu. šča ženo in več otrok ter je bil na glasu kot miren in trezen mož, je bilo prepeljano v mrtvašnico, kjer bo izvršena sodna obdukcija.

Imenovanje veroučiteljev na meščanskih šolah

Beograd, 19. septembra. p. Z odlokom ministrstva prosvete so imenovani za veroučitelje na meščanskih šolah: pater Bogomir dr. Ploj na Viču, Franc Tister v Ribnici, Ivan Solinc v Slovenski Bistrici, Franc Kek v Novem mestu, Zdravko Kordeš pri Sv. Lenartu v Slovenskih gorah, Ivan Mrak v Ormožu, Alojzij Čizek v Slovenjgradcu, Janez Filipič v Krškem, Jakob Sajovic pri Sv. Lenartu v Slovenskih gorah, Alojzij Ocvirk v Vojniku, Leopold Govekar na Jesenicah, Martin Gorograd v Trbovljah in Matija Munda v Ljutomeru.

Iz politične službe

Beograd, 19. septembra p. Današnje »Službene Novine« objavljajo večji ukaz o imenovanju in premetstitvah politično-upravnih uradnikov. Med drugimi so imenovani: za sreskega načelnika IV. skupine I. stopnje za srez Logatec dr. Alojzij Gregorin, dosedaj v Brežicah; za sreskega načelnika IV. skupine II. stopnje za srez Prevalje dr. Karel Tekavčič, dosedaj v Logatcu; za policijskega svetnika IV. skupine I. stopnje pri upravi policije v Ljubljani Aljožij Geržinič, dosedaj predstojnik mestne policije v Mariboru; za načelnika V. skupine sresa Brežice Mirko Brezigar, dosedaj podnačelnik sresa Ljubljana okolica; za sreskega načelnika V. skupine sresa Ptuj Zvonko Bratina, dosedaj podnačelnik istega sresa; za predstojnika mestne policije v Mariboru dr. Lovro Hacin, dosedaj podnačelnik sresa Prevalje; za podnačelnika sresa Ljubljana okolica Fran Pezdič, dosedaj politično-upravni tajnik banske uprave v Ljubljani; za sreskega podnačelnika V. skupine sresa Kranj Rafael Mahnič, dosedaj politično-upravni tajnik v Ptuj; za sreskega podnačelnika V. skupine v Ptuj; Fran Levičnik, dosedaj politično-upravni tajnik sreske izpostave v škofji Loki; za podnačelnika sresa Laško Anton Svetina, dosedaj podnačelnik sresa šmarje pri Jelšah; za sreskega podnačelnika sresa Dubrovnik Fran Marišič, dosedaj podnačelnik sresa Brežice; za politično-upravnega tajnika banske uprave v Ljubljani dr. Ivan Zobec, dosedaj sreski podnačelnik sresa Kranj; za politično-upravnega tajnika sreske izpostave v škofji Loki Ivan Legat, dosedaj politično-upravnega tajnika banske uprave v Zagrebu dr. Janko Vidic, dosedaj podnačelnik sresa Logatec; za politično-upravnega tajnika vrbarske banske uprave Matej Malešič, dosedaj politično-upravni tajnik sresa Črnomelj; za sreskega podnačelnika sresa Murska Sobotna Otmar Skala, dosedaj višji pristav v Ostavici.

Iz prometne službe

Beograd, 19. septembra p. Z odlokom prometnega ministra sta premeščena pomožni risar Janko Demšar od beogradske železniške direkcije k gradbenemu oddelku železniške direkcije v Ljubljani in pristav Fran Ogorevc iz kurilnice Maribor v kurilnico Kraljevo.

Ugodnost za dinamo-stroje podaljšana

Beograd, 19. septembra AA. S sklepom prometnega ministra je podaljšana ugodnost za dinamo-stroje, ki jih predvideva pozicija št. 61. lokalne tarife za prevoz blaga do 31. oktobra.

Poizkušen beg na smrt obsojenega iz zapora

Beograd, 19. septembra. p. V pretekli noči je poizkušal pred tremi dnevi zaradi gnusnega zločina in zavratnega umora nad devetletno deklico na smrt obsojeni Andrija Hincman pobegniti iz zapora beogradskega sodišča. Na nepojasnen način je prišel v posest ponorenega ključa od zapora in je že odpiral vrata, ko je baš prišel ječar na svojem kontrolnem obhodu do njegove celice. Počakal je, da je odprl vrata, nakar je navall nanj in ga z revolverjem ukrotil. Hincmana so nato prepeljali v drugo celico in ga vklovali v verige, tako da mu je vsak beg onemogočen.

Nov grob

V Savljah pri Jezici je umrl snoci ob 18.30 e. Ivan Hvastja, posestnik, občinski odbornik in član več društev. Pogreb bo v sredo.

Vremenska napoved

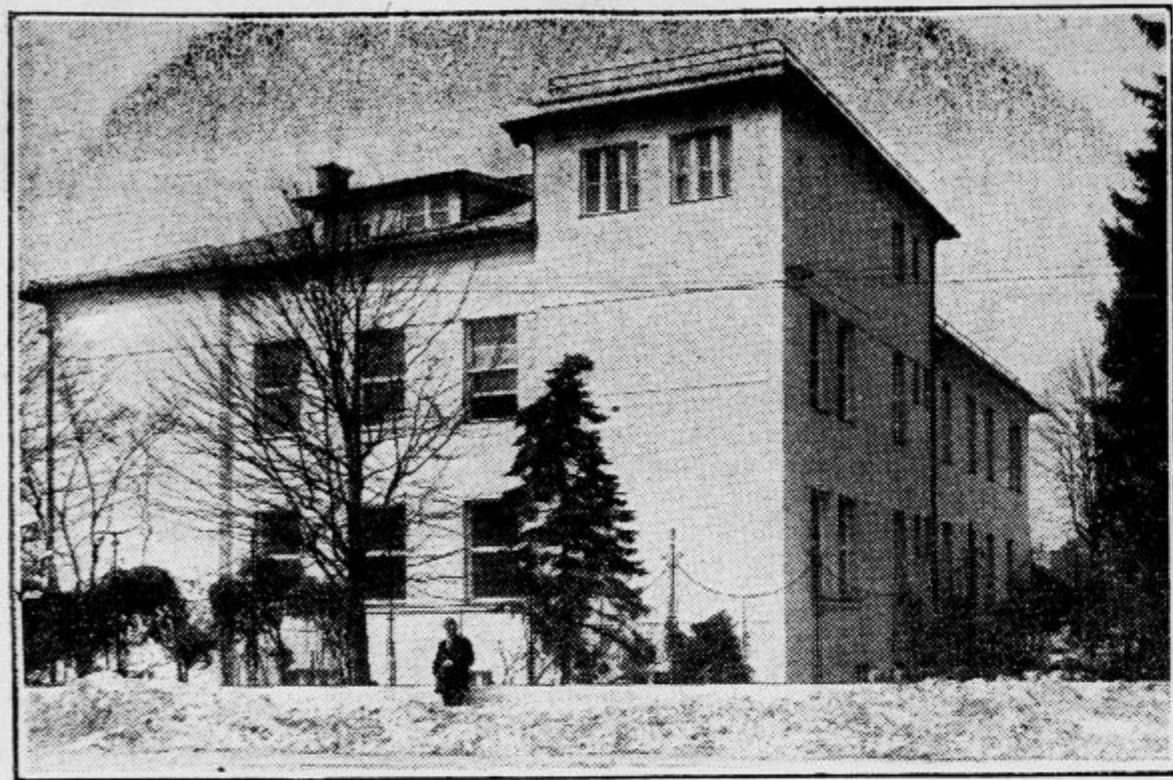
Zagrebska vremenska napoved za danes: Oblačnost in temperatura bosta nekoliko narastli. Lokalne poslabšanje vremena verjetno. — Situacija vberajšnjega dne: Velika barometrska depresija prehaja preko večjega dela severne polovice kontinenta. Relativno višji pritisk se vzdržuje samo v južni in vzhodni Evropi. Pritisk je splošno padel za 1,5 do 5,5 mm. največ v zapadnih gorskih krajih. Temperature so padle za 1 do 3 stopnje samo na skrajnem vzhodu, drugače pa so porastle za 1 do 10 stopenj. največ v gorskih krajih zapadne Hrvatske.

Današnja vremenska napoved za torek: Večinoma jasno in toplo.

SK Ilirija. Plenarna seja upravnega odbora bo drevi ob 20.30 v Emoni.

Naši kraji in ljudje

Modern sanatorij za privatne nameščenice

Ljubljana, 19. septembra. V času, ko dnevno čujemo pritožbe o finančnih težavah, obupnih razmerah in o prenatrpanosti naših javnih bolnišnic, nam je naše Trgovsko bolnišnico in podporno društvo v Ljubljani ustanovilo moderno in z vsemi sodobnimi tehničnimi pripomočki opremljeno bolnišnico — sanatorij »Slajmerjev dom«. Kakor znano je omenjeno društvo kupilo od primarija prof. dr. Slajmerja vilo na Zaloški cesti št. 9. To vilo so letos adaptirali, preizidali in razširili z novim traktom in v soboto dopoldne bomo že prisostvovali otvoritvi krasnega sanatorija, namenjenega predvsem zdravju članov Bolniškega in podpornega društva. Po zares hvalni vredni inicijativi društvenih funkcionarjev smo dobili, preden smo se dobro zavedli, moderno socialno ustanovo,

ložena kuhinja, ki ima veliki in manjši plinski štedilnik in dva posebna štedilnika za peko. Poleg kuhinje je lopo opremljena pomivalnica. V pralnici se vse delo opravlja s posebnimi stroji na električni pogon. Nato se vrstijo številne shrambe za jedila in konzerve, kjer je postavljena tudi moderna hladilna naprava (Frigidaire), ki tudi proizvaja led.

Posebnost je naprava za centralno kurjavo s kotlom, ki se kurj z nafto, da ne povzroča smrada in dima, predvsem pa ne zahteva stalnega nadzorstva. Se plamen pod kotlom za vodo se avtomatično regulira. Če aparat zaznamuje prenizko toploto v sobah odpre avtomat sam ventile za nafto, čim pa je toplota v sobah dosegla gotovo višino, se ventili avtomatično zaprejo tako da gori nafta pod kotlom le z majhnim plamenom. Kurjač je zaradi tega le malo zaposlen pri kotlu in lahko opravlja tudi druga dela. Radiatorje v sobah in na hodnikih greje topla voda, kar je bolj higiensko kakor parno ogrevanje. Razen tega so v etažah še posebne plinske naprave za segrevanje vode, in sicer v kopalnicah in operacijskih prostorih. Velika operacijska dvorana se lahko v naglici segreje tudi s posebnimi plinskimi pečmi. V sobi za službojoče usmiljene sestre pa so nameščeni še posebni majhni plinski štedilniki, kjer se po potrebi lahko toplo shranjuje jedila.

Za bolnike je lično opremljenih 10 sob. Posebna bolniška soba je urejena za otroke. V vsaki sobi je seveda montiran umivalnik s toplo in mrzlo vodo. Posebnost svoje vrste je signalna naprava, pri kateri je izključeno vsako glasno, po hodnikih odmevajoče zvonjenje. Brneci signal se čuje samo v sobi službojoče sestre. Nad vrati sobe, kjer je bolnik pozvojen, pa zagori motna žarnica. Če gre službojoča sestra k bolniku, ki jo je klical, vzame seboj majhen aparat, ki ga vtakne v vtičalo v dotični sobi. Ta aparat zabrenči, če v času, ko službojoče sestre ni v službeni sobi, kliče kak bolnik iz katerekoli druge sobe. V sobah je urejena nočna razsvetljava v medij modri barvi. V vsakem nadstropju je velika najmodernejša opremljena kopalnica za bolnike.

Sanatorij ima 2 operacijski dvorani, septično in aseptično, najmodernejšo napravo za osvetljevanje z Rentgenovimi žarki, do celja opremljen laboratorij, aparate za elektroterapijo, diatermijo, višinsko sonce in »solux«. Prostorji za aseptične operacije v prizidku obsegajo predstbo, kjer bolnika pripravijo za operacijo in eventualno narkotizirajo, nadalje z vsemi modernimi pripomočki opremljeno umivalnico za zdravnike in prostor s parno sterilizacijsko napravo. Operacijska soba je zelo obsejna. Stene so v vseh teh prostorih obložene s temno zelenimi, nebleščečimi, keramičnimi ploščami, tako da je svetloba povsod enakomerna in operaterja ne motijo svetlobni refleksi. Posebnost je velik gibljivi Zeissov reflektor nad operacijsko mizo. Ta ne daje nobene sence, ki bi operaterja motila pri delu. V primeru, da bi se med operacijo prekinil električni tok, se avtomatično priključi tok iz posebne akumulator-

sko baterije. Operacijska dvorana je opremljena z najmodernejšimi tehničnimi pripomočki. Vsi kovinski deli so iz nerjavečega jekla. Sanatorij razpolaga s kompletnim instrumentarijem za vse vrste operacije. Deloma so ti instrumenti, ki jih je sanatorij kupil, od g. prof. dr. Slajmerja, večino instrumentov, zlasti one bolj komplicirane in dražje, pa je sanatorij na novo nabavil.

V podstrešju so še shrambe za različni zdravniški material, za perilo in obleke in stanovanjski prostori za sestre in uslužbenstvo, ki imajo tudi lastno kopalnico. Perilo za bolnike je prvovrstno, prav tako posteljno perilo.

V sanatorij bodo sprejemali člane društva, pa tudi druge bolnike, če bo kaj prostora. Šef zdravnik bo g. dr. L. Kramarič, hišni zdravnik pa g. dr. Čebolin. Nobena dvoma ni, da bo sanatorij uspešno izpolnjeval svojo vzvišeno nalogo, saj bo lečenje v njem naravnost idealno.

Omim, ki so si pridobili zaslug, da smo dobili tako odlično zdravstveno ustanovo, gre vse priznanje javnosti. Predvsem moramo omeniti predsednika društva g. P. Klenarja, predsednika bolniške blaginje dr. Plessa, ravnatelja g. Podgoršaka in gradbenega vodjo arh. M. Šubica. Priznanje pa gre tudi Pokojniškemu zavodu za javne nameščenice, ki je dal kredit od polmilionega milijona dinarjev, in mestni občini, ki je nudila garancijo za ta kredit.

Grenčica Hunyadi Janos je najzanesljivejši in najidealnejše odvajalno sredstvo.

Regulacijska dela v Ljubljani napredujejo

Ljubljana, 19. septembra. Regulacijska dela v Ljubljani, ki jih od 5. maja izvršuje stavbna družba »Slograd«, prav dobro napredujejo. Delavci, okoli 350 po številu, so zaposleni le podnevi in v eni sami partiji, ker niso uvedene nočne dela zaradi prevelikih stroškov za razsvetljavo. Sicer na so dela že tako napredovala, da ne bo potrebno nočno delo. Izvršenih je že 65 odstotkov vseh, v regulacijskem programu zapisanih del. Glavni izkop od vodnatega mostu dalje proti cukrami je že dovršen in ves izkopani material (okoli 35.000 kub. metrov) je prepeljan na Kodeljevo. Družba »Slograd« mora po dogovoru vsa dela izvršiti do februarja prihodnjega leta. kakor pa kaže, bodo vsa dela izvršena že do sredne novembra. Tlakovati bo treba levo brezino, to je površino kakih 8000 kvadratnih metrov, doslej pa je že tlaženih okoli 2400 kvadratnih metrov. Kamenje za tlakanje obrežja vozijo s 3 čolni iz podpeških kamolomov. Doslej so s čolni vozili le neobdelan kamen, a zdaj bodo kamen kar na mestu v Podpečih obdelovali, ker si tako prihranijo mnogo časa. Vsak čoln pripelje iz Podpeči okoli 10 kub. metrov kamena. Drugi mesec bodo pričeli tudi podbetoniranje srednjega mostu v franciskan-skem tromostju.

Zanimiva bo II. etapa poglobitve Ljub-

HITITE, DA NE ZAMUDITE
SI OGLEDATI

Robert Stolzovo

čarobno opereto:

PESEM
POLJUB
DEKLE

MARTHA EGGERTH,
GUSTAV FRÖHLICH,
FRITZ GRUNBAUM,
GRETEL THEIMER,
PAUL MORGAN

Nov »Ufa« zvočni tednik.

Danes ob 4., 1/8 in 9 1/4 zvečer.

Elitni kino Matica
Telefon 2124

ljaničice od šentpeterskega mostu naprej do »Fajmoštrac«. Strugo b. do poglobili na nekaterih mestih za 1 do 2 m. Stroški te poglobitve so proračunani na 3.050.000 Din. Licitacija oddaje teh poglobitvenih del se je vršila 10. t. m. na banški upravi. Kot najnižji ponudnik je dela prevzela Ljubljanska gradbena družba. Material, ki ga bodo izkopali v strugi Ljubljaničice od šentpeterskega mostu navzgor, bodo vozili v Linhartovo ulico v tako imenovano Ravniharjevo jamo. Mestna občina že vodi z lastnikom jame zadevna pogajanja. Material bodo najbrž propeljali po ozkotim železnici in bodo ob levem nabrežju postavili tračnice tako, da bodo držale po Skofcem in naprej na Vilharjevo cesto.

Prihodnje leto bodo betonirali vso strugo Ljubljaničice. Betonnska mast v strugi bo debela kakih 40 cm.

Omenimo naj še, da bo Ljubljana dobila novo hidrocentralsko. Zgradili bodo nekoliko višje od cukramne moderne jez in v bližini nekdanje šentpeterske vojašnice poslopje za hidrocentralsko. Generalni načrti so že izgotovljeni.

V tujino odhajajo . . .

Kostelski krošnjarji imajo zaradi slabe letine velika bremena skrbi

Kostel, 19. septembra. Poletje se je obrnilo h koncu. Dreve v gozdu in v sadovnjakih počasi spreminja svojo barvo, polja kažejo jesensko lice, trate pokošene, tudi otavo so že pospravili; na njih se pase živina.

V takem času se Kostelci spravljajo spet od doma. Ne prekažajo, da bi vozili domovo repo in zelje. Zato je še mesec dni časa in do takrat lahko že zapade prvi sneg. Njih pogled je usmerjen daleč za gore. Pripravljajo se za pot v tujino. Izvlečejo košare, katere si čez čas nabasajo s sladkorji in čokolado in prvimi pomarančami. Boge kje na podstrešju so ležate košare! Prespale so pomlad in poletje, zdaj na jesen pa so spet dobrodošli. Poleg kosar na podstrešju leži že zarjavel kotel. Treba ga je očistiti, rešiti rjavine, da ima potem mesto v njem rumeno pečeno k' stanj. Ko je vse lepo pripravljeno, se vzdignejo. Zdaj eden, zdaj drugi. In gredo. Na Češko gredo in v Avstrijo. Včasih so hodili še v Nemčijo in Madžarsko. Kostelci so bili znani povsod kot krošnjarji in kostonjarji. Danes so jim meje nekoliko zarjale in tudi pot jim je predač. Kdo bo spravil v teh težkih časih skupaj toliko denarja za pot. Drugi zopet ne gredo iz države. Čez Kolpo gredo v Karlovac, pa v Ouhlin, Zagreb, Osijek, Beograd in še druga hrvaška mesta. Sam sem našel na Kostelca v poznih večernih urah, ko je po Skoplju ponujal svojo krošnjo. Vask ima že skoraj svoje stalno mesto, kamor gre v vako leto.

Čim pride kostonj, Kostelci zamenjajo svoje košare s kotli. Kostonj še več nese. Saj se tudi človek ne brani takole, ko je že mraz in snega na kupe, pojesti nekaj gorkih, vabljivo duhtečih kostonjev. Ko-

V šoli

so Vaši malčki bolj kot pa kje drugje izpostavljeni nevarnosti nalezljivih bolezni. Varujte jih s

Panflavin-PASTICAMI

BAYER

Dovrženo od Min. zdravstva pol. in m. anga. zdravila št. 15051 od 26. 8. 1932.

Čudna zveza dveh zagonetnih zločinov

Rop in umor v Novi Pazovi — Skrivnostni napad na mladega šoferja

Novi Sad, 19. septembra. Novosadska policija ima za rešiti spet težke uganke. Komaj so bili po naključju razkrinkani najeti morilci v vasi Tavankut, o katerih smo že poročali, je sledilo par novih čudnih zločinov, ki dajo misliti na pretkan dobro organizirano zločinsko tolpo, kakršnih doslej še ni bilo v teh krajih.

Pred kakimi 14 dnevi so v Novi Pazovi neznan razbojniški vdor v neko hišo ter odnesli poleg denarja in dragocenosti tudi razna oblačila. Blizu kraja, kjer je bil izvršen ta roparski napad, pa so našli pred par dnevi na neki nivi v slami kobil truplo mladega moža, ki je bilo 32-krat prebodeno z nožem. Umorjenec je bil oblečen v obleko, kakršno nosijo tamošnji kmečki delavci, in ko je komisija pozvala k ogledu tudi prebivalce, je posestnika, pri kateri je bil prej izvršen roparski napad, izjavila, da nosi umorjenec nogavice, ki so jih razbojniki odnesli iz njene hiše. Iz te izjave bi se dalo sklepati, da je neznan umorjenec eden izmed banditov in da je bil umorjen, ko se je tola po izvršenem zločinu skregala pri razdelitvi plena. Slike neznanega umorjenca so razposlali na vse strani, njegove identitete pa še vedno niso ugotovili.

V soboto popoldne pa je železniški čuvaj na železniški progi med Novim Sadom in Futogom našel mladega moža, zvezanega na rokah in nogah, ki je bil brez zavesti in tako položen na progo, da bi ga lahko prvi vlak povozil. V bolnišnici so ugotovili, da je bil mladenič pobit z gorjačami ali s kakimi drugimi podobnimi predmeti

in povrh tega še omamljen z nekim kemičnim sredstvom. Dolgo je trajalo, preden se je nesrečni zavpdel ter iznovled, da je brezposelni šofer Ludvik Rind, doma iz Bačke Topole. Prejšnji teden se je vrnil iz Skoplja in Beograda, kjer je iskal službo, prej pa je prebival pri svojih sorodnikih v Novem Sadu. Ker je imel malo denarja, se je iz Beograda napotil peš proti Novemu Sadu, v četrtek zvečer pa so ga na cesti blizu nekoga kraja, ki mu ne ve imena, obkolili neznanzi možje, ki so bili oboroženi z revolverji. Zdi se mu, da jih je bilo šest. Izpraševali so ga, odkod prihaja, kam je namenjen in če ima pri sebi kaj denarja. Ko jim je povedal, da je šofer brez posla, mu niso verjeli in so ga v gozdu ob cesti preiskali. Vzeli so mu uro in vso njegovo gotovino 190 Din. Potem so ga vlekli s seboj še precej časa, na neki nivi pa so navallili nanj s palicami in ga tolkli, dokler ni padel v nezavest. Zdi se mu, da so zakurili blizu njega in imel je tudi občutke nekoga čudnega, duševnega in omamljivega dima. Kdaj so ga zvezali in kako so ga spravili na železniško progo, pa mu je popolnoma nerazumljivo.

Oblasti so se lahko takoj prepričale, da so podatki nesrečnega mladčnika, kolikor s tičejo njegovo identiteto, popolnoma točni. Po njegovem opisovanju kraja se tudi domneva, da je bil napaden tam nekje, kjer so našli neznanega umorjenca in da so napad izvršili najbrž isti zločinci. Zakaj so ga napadli in potem odnesli tako daleč na železniško progo, pa je za enkrat še velika uganke.

Kulturni pregled

Kreftovi Celjski grofje

Otvoritev premijera v drami.

»Praviš, da je Kreft detroniziral »Celjana«?

»Kakor želiš, detroniziral ali prestol populariziral. Zgodovinsko resnice, v kolikor jo dopušta človeška objektivnost, nam je primaknil. Človeške morda ne tako. Ali meniš, da je bilo lahko ujetlivo se ob naših dosedanjih Celjanih? Veruj mi, da mi je Novačan Herman zbledel pred Kreftovim, da se ga komaj še spominjam. In če pomislim, da je Novačan celo nekakšno kroniko pisal... Ne, Kreft ga ni porazil. V njegovih »Celjskih grofjih« je jasno, kam in kako. Novačan se je gibal med romantičnim individualizmom in poskusnim realizmom. Naposled pa je iz trte izvil nekakšen nacionalizem Celjanov ter ga poskušal tak z zgodovino podpreti. Tako je, če uvelni izgubi kompas. Kreftov Herman, čeprav bi se mu v detaljni študiji marsikaj lahko očitalo, je vendar močnejši in vse bolj življenjski lik, kakor pa Novačanov. Če bi bil Kreft do konca vzdržal, bi Hermanovo tragedijo skoraj prerastla čas in okvir. Zupančič ga je prav za prav ustvaril, tega Hermana, sužnja svojega zna. Kreft je marsikaj posnel, oziroma ni mogel živčnega človeka več izpremeniti. Mislim, da mu je bilo ob Hermanu natežje. Zato se je oddaljil, da ga dovede do konca in ga podere na kolena pred nitevnostjo njegovega lastnega sna. Pred njim Comitatus Celjensis, za njim? Barbara vlačuga, Fridrik pijanec in sladostrastnik. kadar mu vino draži staro kri; Ulrik, mlečnozoba fante brez dedovega stržena. Za ta rod je torej Herman razbil Justitij obraz, je moril in prebival nedolžno kri? Pred Hermanom zija praznina, nič mu ne pomaga. Za ta rod je vstani zobe in si na konju prevetrili vest; starec klone pred samim seboj. Ulrik se zavne prvič in se zgrozi pred simbolično kmetovo kletvijo, Herman je ne čuje; zanj ni

strahu od zunaj. Tako osebnost nosi v sebi vse zakone rasti in pogina. Tako ga slutim Kreftovega Hermana, v času zakasnelega fevdalca individualista, polnokrvnega crjaka, kateremu sta posvetna in cerkvena oblast le orodje. Kreft ga je dobro nakazal in idejno pravilno osvetlil. Pogrešam pa pri Hermanu, kar sem doslej opazil pri vseh njegovih ustvaritvah. Ni se povzpnil do tiste oblikovalne sile, da bi svoji kreaciji vidnih poslednjem življenjsko toploti, ki se razodeva včasih v subtilnih, toda vso podobo osvetljujočih doživljajih. Da se razumemo. Stari Glembanij ima prav tako idejno, tendenčno ozadje, toda pred nami stoji moč iz čela, diha s polnimi pljuči. Pravi umetniški oblikuje vendarle življenje in ga ne podreja ideji. Pri vzpizoritvi je Levav v marsičem podprl Krefta.

»Kako se je počutil Levav v tretjem Hermanu«?

»O, Levav prenese marsikaj. Tretji Herman, vselej drugačen tekst, in vselej zanimiv. Za spoznanje izpreminja glas, masko, tola ga vselej avditorij pričakuje. To pot je igral zelo umirjeno in se je skrbno branil do poslednjih prizorov, v katerih je bil pretresljiv. Lice upadlo, razrito, a kljub 80. letom bister in jasen. Izredno se mu je posrečilo premoštetje prepada med zavestnimi zločini in svojim snom, zaradi katerega ne sme oblast niti za las popustiti. Uverjen sem, da mu je avtor hvaličen za odkritje nekaterih subtilnih psiholoških fines. Ti možgani stari, oholi in nepopustljivi, ki so v življenju že vee preizkusili in ga merijo le še s svojih nepristopnih višin, so Levavjeva domena. Vselej se spretno izvije, tudi če bi ga avtor nasiljeval. Zdaj je za Celjana že toliko potu pretil in smrtne groze pretil, da bi mu lahko prepisali celjske razvaline.

»Tako mu je najbrže Kreft obljubil.

»Saj bi mu bil lahko, Sicer pa v gledališču Kreftovim obljubam ne verujem, je praveč izpremenljiv. To pot nas je presenetil

premijera je bila vendarle pozitiven dogodek. Slovensko delo s krepkim zamahom, ima tudi globine in je odersko. Celu močno odersko. Doslej je imelo malo prvenec tak uspeh. Avtor ni zatajil vihrave narave, toda kadar se je umiril, mu je raslo delo v močne prizore, ki jih je oblikovala iznajdljiva fantazija. Osebe premika suvereno in jih zanetla neprisiljeno. Vidiš, da se nisem motil, ko sem trdil, da bo Krleža še marsikoga oplodil.

»Krleža«?

»Brezdvomno se je učil pri njem. Važno je, da s pridom. Krležev svetovni nazor je Kreftu simpatičen, oba družita težnja po novi stvarnosti. Vestno je preštetiral svoj čas. Če bi ne bilo dejanje zanimivo, bi človeka njegovi zgodovinski izsledki pritegnili. Z znanstveno natančnostjo se je poglobil v motive, ki so oblikovali življenje na prelomu srednjega veka. Ničesar ni pozabil: »formalno gibanje zoper gnile razmere v cerkvi je vzporedil s političnim razmeram in socialnim preobratom. Reminiscence na srednjeveško sholastiko izpodirva humanizem, ki tudi v širšem pomenu osvaja svobodomme duhove. V »Celjskih grofjih« čutiš, da so vrata odprta in da veje zrak skozi srednjeveške dvorane. Celjani stoje v Evropi, njihove zemlje zajema tok časa. Od severa, zapada, od juga struje duhovne sile in oblikujejo življenje. Vidiš, v tem je Kreft prenaknil tečaje v slovenski dramatik. Tako živo še nismo doslej širokega obzorja na odru doživeli. »Celjski grofje« so zdravo delo.

»Praviš, da je historijo izžepal? Torej zgodovinska drama«?

»Seveda, sam pritrjuje. Toda kdo oblikuje konec dvajsetega stoletja v duhu polnatega? Kreftova drama je idejna, tendenčna drama. Po virih, ki jih je prelistaval, se mu je odprla velika slišenost med današnjim in tedanjim časom. Hotel je oblikovati to občuteno resničnost in jo živo upodobiti. Takole premikati razdobja in odkrivati sorodnost, da občutiš čas, sedanjost in teden, je drzno početje. Kreftu se je posrečilo. Nadvse pa človeka razvema vzdušje

resničnosti, kar nam posebno danes tako dobro dene. Človek se kar oddahne pred zrcalom katerekoli stvarnosti. Odkritorsko občutje sedanjosti, čeprav vznešeno, brez strahu pred resničnostjo, to je danes zdravje.

»Kje se je v tem celjskem svetu Kreft vtelesil«?

»Povsod ga najdeš. Načrtano znanje kar štrli iz njegovih likov. Najljubši mu je seveda Praveda. Zanimiva podoba. Jerman ga je dobil kreiral. Entuzijast, malce poeta, predvsem pa zanesenjaški borec. Škoda, da ga je Kreft nekoliko privil. Nekateri črte bi mu koristile. Iz človeka mu raste v glasnika idej in tendence. Toda zasidran je zgodovinsko v času, treba mu je le še senec in mace krvi. V četrtem dejanju se razleze, sicer pa se vse veselje v četrtim nekam love. Kreft je popustil, kar se močno občuti. Če bi bil peto in četrto pretil v eno in bi se po tretjem oddahnil... no, kaj bi o tem, prvenec ne more biti dovršeno delo.

»Po »Človeku z mrtvaškimi lobanjami« bi sodil, da se mu karakteristika včasih posreči.

»V »Celjskih grofjih« se je pr-kosil. Čas in vzdušje je plastično upodobil. Pač bi dejanje ojačil, če bi sodni prizor prestavil iz gradu med trzane. Stanovitnost teh mož pred Hermanovim obličjem je malo verjetna. Nekam prisiljena se zdi celotna zadeva, čeprav so nekateri prizori zelo močni. Veronika pri knezu. Mira Danilova je ustvarila krasno kreacijo, ki je ena izmed najmočnejših likov v drami in je bila krenka afirmacija njene zrele umnosti. Priprosta, docela ženska, očara s svojim globokim čustvovanjem. Tudi pri ostalih si ni mogel Kreft želeti boljših kreacij. Janov Ulrik je tako živo zajet, da ga je avtor lahko vesel. Vidiš, v Ulrihu sem Krefta docela priznal. Friderik je nov Kreftov in zgodovinski. Kralj ga je do notankosti oživil. Nalobka je bila rojena za Barbaro. Cesarjev Gvardijan je bil zopet živo podoba, pristna in domača. Skrinšek ni nikoli v zadregi. Dal je novega Jošta, boljšega od sedanjih. Sicer pa moram vse ostalim, Sancinu, Drenovu, Plutu, Gregorinu, Lipahu, Danešu in Potokarju priznati,

da so storiili za uspeh slovenskega dela vse in dobro, čeprav jim ni avtor nudi veliko opore.

»In Sest, s katerim sta si bila včasih navzkriž«?

»Tako? — Dobro je režiral. Ti Celjani so me izmed vseh njegovih najbolj zadovoljili. Odstranil je vsako navlako. Uredil je sceno prostorno, plastično, ter jo zelo primerno razsvetlil. Škoda, da ni imel več tega poguma in ni prisilil Krefta, da bi se črtal. Po tretjem dejanju je gledalec utrujen in prav tedaj mu avtor nič ne zaračuna. Nekatera zaključna prizora bi Sest kot režiser lahko močnejše poantiral in pristregel pisano besedo. Le s kostumi je bil križ. Kdor vedno pohaja v gladalščice, pogleda kaj čudno, če zagleda pleš, sukničji ali vrag vidi kaj bi tisti napol kozuh, ki ga nosi običajno Levav pri slavnostnih prilikah, zdaj obešnega na hrbet navednega zemljana.

»Torej dober začetek sezone«?

»Niti pričakovano. Zdravo, sveže delo, ki odpira vendar enkrat perspektive. Uverjen sem, da ga bodo ljudje tudi z zanimanjem čitali. Svetoval pa bi mu, da ga še malce opili.

»Kako se je avtor prikazal občinstvu«?

»Kreft? — Silno bled in plah. Bilo ga je še manj, kot ga je v resnici. Sicer pa ne vem, če se ni le delal takole.

J. K.

K flanku: Odkod psevdonom Emil Leonc (glej nedeljsko »Jutro«) dastavljamo, da je bila po krivdi tiskarskega škrtala izpuščeno šifra L. P. — G. dr. J. Šieberger nam je k vprašanju Tavčarjevega psevdonima sporočil v zvezi z omenjenim flankom to-le: Tavčarjev sošolec in intimni tovariš za mladih let, pokojni pisatelj dr. Fran Detela je zatrdil, da je Tavčar ime Emil sorojel po Emilu Castelarju, takrat slovečem španskem politiku. To je izvedel od samega Tavčarja. Potemtakem ne bo držala podmena, ki jo je naš sotrudnik L. P. priobčil po izjavi Tavčarjevega sošolca z Avšiča, da je namreč posneto po pisatelju Emilu Zolaju. Tavčar ni bil nikdar, najmanj pa za mladih let, čestilec tega francoskega naturalista.

Domače vesti

• **Napredovanje v železniški službi.** Pavel Stajk, dačelnik gradbenega oddelka pri direkciji državnih železnic v Ljubljani, je napredoval v prvo stopnjo tretje položajne skupine.

• **Iz finančne službe.** Na lastno prošnjo je bil s 14. t. m. upokojen višji finančni svetnik in načelnik obsega oddelka pri dravski finančni direkciji v Ljubljani g. Stefan Sušec. Novodimenzionirani direktor g. dr. Valjavec se ni nastopil službe.

• **Udruženje absolventov srednjih poljo. privrednih škola v Križevcih** (savska banovina) je začelo poslovati. Prošilo se ga. absolventi srednjih kmetijskih šol in vse kraljevine, ki žele pristopiti k društvu, na svoj pristop čim prej javijo. Prijave v članstvo kakor tudi vsi dopisi se pošiljajo tajniku udruženja g. Rončeviću Jerki. Zagreb, Frankova ulica 13-1, levo.

• **Vasja Pirc v Karlovcu.** Naš mladi šahovski mojster g. Vasja Pirc bo v dne 24. in 25. t. m. odigral v prostorih šahovskega kluba v Karlovcu simultanko s takimi najslabšimi šahisti.

• **Pouk na državnih letarskih šoli v Ptuj** se je pričel 5. t. m. Vpisniki je v I. letnik 17, v II. letnik pa 7 goštev, ki so po večini iz dravske banovine.

• **Dubrovnik izročil zastavo novi vojni ladij.** V nedeljo je bila v Dubrovniku na srečan način blagoslovljena nova ladja naše vojne mornarice, rusilice »Dubrovnik«. Pri tej priliki je bila ladij izročena zastavi, ki ji jo je poklonilo mesto Dubrovnik.

• **Turistična pot na Durmitor.** Preteklo soboto je prispel v Podgorico minister za zgradbe dr. Srkulj v spremstvu šefa kabineta Jeličiča ter načelnikov gradbenega ministrstva Levčiča in Kneževića. Prihod ministra je v zvezi z gradbo turistične poti na Durmitor.

• **Letošnji občni zbor zagrebške sekcije Jugoslovenskega novinarskega združenja** se je vršil v dveh obdobjih. Začet se je v nedeljo 11. t. m. Na njem sta bili predloženi dve kandidaturi listi: večinska s Slavom Jurišom na čelu in manjšinska z Dr. Matkovičem. Za predsednika je bil naprosil izvoljen Slav Juriš. V nedeljo 18. t. m. je bilo nadaljevanje zborovanja, ki ga je vodil podpredsednik sekcije Vinko Brajevič. Razpravljalo se je v glavnem o stanju sklada za Novinarski dom, glede katerega je bil s 54 proti 53 glasovom sprejet predlog, naj se osnuje štiričlanski nadzorni odbor. Glede posmrtninskega sklada so nastale takšne razlike v mnenjih, da je opozicija, ki jo predstavljajo v glavnem uredniški listov »Tipografije«, zapustila zborovanje. Novinarji, člani teh uredništev, so tudi odločili vsa odločbna mesta v zagrebški sekciji Novinarskega društva.

• **Novi grobovi.** V Ljubljani je umrl v nedeljo upokojeni železniški uradnik gosp. Ivan Kordana, star 71 let. Njegov pogreb bo danes ob pol 15. na pokopališču pri Sv. Križu. — V Celju je umrl v nedeljo jutraj v starosti 49 let znani in priljubljeni trgovski potnik g. Fr. Ocvirk. Zadel ga je kap. — V soboto 17. t. m. je umrla v celjski bolnici 51-letna dušničarka Antonija Venkova z Rečice ob Savi. Pokojnim blag spomin, rodbinam iskreno sožalje!

Fotoamaterji!

Ako kupite pri nas film, Vam istega razvijemo in napravimo 8 lepih barvanih slik (rjavih, modrih ali zelenih) za ceno

Din 13.—

Na črne kopije pa 10 % popusta.

FOTO TOURIST, LJUBLJANA
Selenburgova ulica 6.

• **Narodne noše.** Dobra reklama je za naša vselejšnja zvalila veliko število narodnih noš iz vseh krajev naše banovine in daleč preko nje. Sprejeli smo jih z velikim navdušenjem. Priznati moramo, da so bile z malimi izjemami pravilne. In ko bi se teh nepravilnih ne bilo, bi bila slika popolna, lečastna. Da pa v bodoče tudi teh nepravilnih ne bo, ki delajo skazno povsod, kjer se pojavijo, bi bilo umestno in prepotrebno, da se v večjih krajih naše banovine ustanovijo stalni odbori, ki bi imeli nalog, vse odnate narodne noše temeljito pregledati, slabe odstraniti, pravilnim pa izdati legitimacije, ki jih opravičujejo neovirano nastopiti povsod, kamor jih kliče narodna zavest. Le na ta način bo mogoče doseči, da bo njih nastop krar slavnostnim prireditvam, narodu v ponos, našim pradedom pa v časten spomin. Vsi ti odbori naj bi bili podrejeni etnografskemu muzeju v Ljubljani. Kadar nastane potreba, da narodne noše nastopijo, bi ravnateljstvo etnografskega muzeja kratkoma obvestilo omenjene odbore in stvar bi bila rešena, zagotovljena pa bi bil tudi časten nastop — in to je glavno. Ker pa je z ob časa marsikatero nošo ogledal od škode, nastane potreba, pomanjkljive dele popraviti, da so zornet porabni, ali pa jih namomestiti z novimi. Zato bi bilo prav, da imamo v Ljubljani kako modno trgovino, ki bi se hotela pečati s tem, da bi imela v zalogi vse potrebne blago in bi bila tudi v stiku z ostalimi, ki imajo v svojih zbirkah polne, originalne narodne

Vremensko poročilo

Meteorološkega zavoda v Ljubljani
dne 19. septembra 1932

Številke za označbo kraja pomenijo: 1. čas opazovanja, 2. stanje barometra, 3. temperatura, 4. relativna vlaga v %, 5. smer in brzina vetra, 6. oblakost 1-10, 7. vrsta padavin, 8. padavine v mm. — Temperatura: prve številke pomenijo najvišjo, druge najnižjo temperaturo.

Ljubljana 7, 761.4, 14.0, 80, EDE1, —; Ljubljana 13, 760.6, 24.0, 60, S24, 7, —; Maribor 7, 759.2, 16.0, 70, NW2, jasno, —; Zagreb 7, 760.2, 17.0, 80, SSW4, jasno, —; Beograd 7, 761.1, 17.0, 60, mirno, 1, —; Sarajevo 7, 764.3, 10.0, 70, NW1, jasno, —; Skopje 7, 763.6, 12.0, 80, m.r., jasno, —; Split 7, 761.5, 21.0, 60, mirno, 6, —; Kumbor 7, 760.9, 19.0, 90, E2, jasno, —; Rab 7, 762.1, 20.0, 80, N6, 6, —.

Temperatura je bila v Ljubljani najvišja 25.0, najnižja 14.0; v Mariboru 23.0, 17.0; v Zagrebu —, 16.0; v Beogradu —, 13.0; v Sarajevu —, 8.0; v Skopju 27.0, 8.0; v Splitu 28.0, 19.0; v Kumboru —, 17.0; na Rabu —, 17.0.

Sonce vzhaja ob 5.42, zahaja ob 18.9.

Luna vzhaja ob 19.24, zahaja ob 10.40.

noše in njih posamične dele, ki jih prodajajo. Stik pa bi morala imeti tudi z dobičnim obrtniki, ki bi pomanjkljive dele popravili. Na ta način bi bila dana možnost, da ima vsakdo svojo nošo v redu in si jo more nabaviti, kdor se zanjo zanima. S tem bi odpadlo večno izposojevanje, ki je neljubo onemu, ki je naprosen, in onemu, ki prosi na posodo. Naposled pa je želeli, da nastopajo narodne noše le tedaj, kadar gre res za poveljevanje slavnostne prireditve, nikdar pa ne v kakšne pridobitne namene. Pri tej priliki naj omenim, da bodo diplome razpisane vsem priznanim narodnim nošam takoj, ko bodo natisnjene. — A. S.

• **Samomor Jugoslovenc v Carigradu.** V Carigradu je izvršil samomor mornar Ante Dumančić, uslužbenec na luksuznem parniku »Kraljici Mariji«. Po naključju mu je padel iz rok porcelanast umivalnik, kar je Dumančić tako poparilo, da se je zaklenil v stranišče in ustrelil.

• **Zvišanje cen v zagrebških kavarnah.** Preteklo soboto se je pri mestnem obrtnem odboru vršila obravnava proti zagrebškimi kavararjem zaradi nedovoljenega zvišanja cen. Kavararji, ki so bili kaznovani z globami po 500 dinarjev, so vrožili pritožbo proti razsodbi zagrebškega magistrata.

Ali hočete preživeti eno „NOČ V RAJU“

• **Velika tatvina tobaka.** Na cesti med Jastrebarskim in Vrhapcem se v soboto orožniki ustavili štiri moške, ki so na sumu, da so izvršili droben napad na skladišče veleprodaje tobaka Milutina Lovrića v Karlovcu ter odnesli tobaka za približno 100.000 dinarjev. Tobak so odpekljali z avtomobilom, skladišče tobaka pa zažgali.

• **Razbojniška tolpa pred sodiščem.** V Požarevcu se je v soboto vršila sodna obravnava proti homoljskim razbojnikom Sima Pavkoviču in njegovim tovarišem Dragomiru Joksimoviču, Jovanu in Liji Miloševiću, Arandjelu Jakovčeviću, Pavlu Guliću in Nikoli Novakoviću, ki so bili obtoženi štiri roparskih umorov. Sima Pavkovič in Joksimovič sta bila obsojena na smrt, vsi ostali pa na dosmrtno težko ječo. Le Lija Milošević je bil od obtožbe oproščen.

• **Vlak je povozil govedo.** Popoldanski vlak, ki prihaja ob 16.33 v St. Jurj ob ul. železn., je malo pred postajo povozil kravo, ki se je po neprevidnosti pastirja pasla na progi. Strojovodja, ki je opazil nesrečo, je takoj skušal ustaviti vlak. Kravo je vlak vlekli še kakih 300–400 m daleč za seboj, preden se je lahko ustavil. Po trinitutnem postanku vlaka so razsarpjeno kravo izvlekli izpod kolesa, nato pa je vlak nadaljeval vožnjo.

Krepčila hočeš, brate? Poznam kotiček zate, v Daj - Dam je mahniva, da si oddahneva.

• **Požar v Stavci vasi,** o katerem je na kratko poročalo že ponedeljkovo »Jutro«, je nastal pri posestniku Julijani Potocarjevi. Z neverjetno naglico se je ogenj s kozolca razširil na hišo in na vsa gospodarska poslopja, ki so pogorela do tal. Takoj nato je začelo goreti tudi pri sosedu Janezu Zupančiču. Prebivalstva se je ob izbruhu ognja polastila strašna panika, kajti ta nesrečna vas je bila letos 31. juli, 4. žrtev požarne katastrofe, ki je devetim posestnikom uničila domovja. Ogenj, ki je na obeh posestvih napravil veliko škodo, so naposled pogasili, odnosno omejili po zaslugi srečnega naključja, ker so v nedeljo popoldne vaščani s pomočjo žužbenberških gasilcev z vodo iz Krke napolnili svoje izsušene vodnjake. Gasilci iz žužbenberke so to delo končali okrog 6. popoldne in so na povratku domov alarmirani prihiteli domačim gasilec na pomoč. Oba gorelca sta bila zavarovana skupaj za 32.000 Din, škoda pa je veliko večja. Domneva se, da je ogenj povzročila zločina roka.

• **Velik požar v Splitu.** V soboto popoldne je v Splitu nastal požar v pogrebem podjetju Mate Čučića v Radovanovi ulici ter se naglo razširil na vse poslopje, v katerem je bilo pet skladišč raznih trgovinskih blag. Nekoliko blaga se je sicer še pravčasno spravilo na varno, vendar znaša škoda približno 3.500.000 Din. Poslopje skladišča je bilo zavarovano za 1.600.000 dinarjev.

VSE MADEŽE

na oblekah kakor tudi na svili, posebno pa na barvastem usnju Vam očisti

CISTEN

(ni vnetljivo).

Zalogo ima staroznana

Drogerija Kanc, Židovska 1

• **Ponarejeni 10-dinarski novci** so se pojavili tudi v Ptuj. Nekaj ptujskih trgovcev je ob zaključku blagajne zaznal, da je prejel med drugim tudi ponarejen 10-dinarski novc, katerega je oddal na policijo. Kdo mu ga je bil dal, ne ve. Kovanec je bolj motne birve, ima moten zvok in je napravljen iz zmesi cinka in aluminija, tako da se na prvi pogled prepozna od pravih novcev.

• **Pravila pokojninskega sklada državnih pogodbenih postarjav.** Prometno ministrstvo je poslalo dravskemu poštnemu ravnateljstvu »Pravila pokojninskega sklada državnih pogodbenih postarjav«, ki jih je sestavil ustanoviteljski odbor pogodbenih postarjav. Pravilnik o pogodbenih državnih postah predpisuje obvezno članstvo pogodbenih postarjav. Članarino morajo pobirati direktorje. Izterjati morajo tudi denarne kazni pogodbenih postarjav v korist sklada. Redni člani sklada so lahko vsi pogodbeni postarji, ki še niso prekorajili 55. leta starosti, ostali pa samo, če se zavežejo, da bodo v smislu pravil v dobi 5 let nakupili najmanj 5 let službe v svojstvu pogodbenega postarja. Pri sprejemu plača vsak redni član enkrat za vselej 300 Din kakor vpisnino, ki se lahko plača obenem ali pa v šestih mesečnih obrokih. Vpisnina se v no-

Epidemija pri otrocih!

Protiv vžajanju nalezljivih klic potom ustne dupline

ANACOT-PASTILE

DR. WANDERA

Dobivajo se v vseh lekarnah.
Cena malega zavočka Din 8.—,
velikega zavočka Din 15.—.

benem primeru ne vrne. Višina mesečne pokojnine se ravna po dolgotrajni službeni dobi ter znaša v višji pokojninski skupini po 360 do 1600 Din, v nižji pokojninski skupini pa od 180 do 800 Din. Vdova po članu sklada ima pravico do pokojnine; 1. ako je njen soprog v času svoje smrti užival pokojnino ali je po teh pravilih dosegel pravico do nje; 2. ako se je z njim omožila v času njegove aktivne službe vsaj eno leto pred njegovo smrtjo; 3. ako ni bila 20 let mlajša od njega. Otroci umrlih članov sklada imajo pravico do pokojnine: 1. za življenja matere 10% pokojnine; 2. po smrti obeh roditeljev en otrok 20%, dva otroka 40%, trije otroci pa 60% očetove pokojnine; ali vsi otroci skupaj nikoli več kakor 60%.

• **Ugotovitve.** Pod naslovom »Strojovodje v Logatcu« smo priobčili 18. avgusta poročilo o napadu nekega s črko B. označenega železniškega uslužbenca na neko gospo z otrokom. Po natančnejših poizvedbah pa smo ugotovili, da B. ni pričakoval gospe na cesti v pijanem, marveč v treznem stanju. Iz te ugotovitve sledi nadalje, da ni točna trditev, da so ljudje komaj rešili svo preplašeno in onemoglo mater z otrokom iz oblasti pijanca, ker B. ni bil pijan. S tem poljsašom popravljamo nek krivico, ki se je pripetila železniškemu uslužbencu z obdolžitvijo pijanosti in napada.

Če ste potrli, onemogli in nervozni, če trpite na glavobolu, omotičnih napadih in slično, potem je skrajni čas, da pripomorete do rednih funkcij svojim notranjim organom (želodcu, jetrom, ledvicam) s tem, da zauživaste nekaj tednov vsak dan pol kozarca Saxlehnerjeve naravne grenčice HUNYADI JANOS. Pazite na etiketo z rdečim srednjim poljem! Dobiva se v lekarnah, drogerijah in vseh boljših trgovinah.

• Lutz peči, kopirane, a ne dosežene!
• Obleke in klobuke kemično čisti, barva, plisira in lika tovarna Jos. Rečh.
• Užitek je jutraj izpirati usta in zobe z »Dianae« pasto. Je prijetnega okusa in krasno očisti zobe. Cena: normalna tuba 5 Din, dvojna 8 Din.

Iz Ljubljane

• **Velik potniški promet v nedeljo.** Le pa jesenska nedelja je izvalila prav mnogo Ljubljancev v naravo. Velikanski je bil naval turistov na Sv. Katarino in Smarno goro. Z Ljubljanske glavne postaje se na Gorenjsko, Dolenjsko in tudi na Notranjsko odpravljalo nad 6000 oseb, po večini izletnikov. Izletniški vlaki na Gorenjsko in v Kamnik so zdaj uklenjeni. Gorenjski izletniški vlak je v nedeljo vozil 630 potnikov, nazaj pa 780. V Kamnik se je z izletniškim vlakom odpravljalo 300 oseb. Prav dobro je bil zaseden tudi nedeljski jutranji izletniški vlak, ki je peljal v Metliko in druge kraje 350 izletnikov, ki so šli po večini na trgatve. Izletniški vlak na Dolenjsko bo vozil še naprej, najbrž do začetka novembra, če bo ugodno vreme.

• **Ogromna množina bosanskih češpelj.** Na večerajšnji trg sta bila z Brčkega pripeljana kar 2 vagona bosanskih češpelj, ki so bile na debelo po 1.50 do 2 Din kg. Povpraševanje po bosanskih češpeljah je bilo znatno. Tudi domačih češpelj je bilo na sadnem trgu izredno mnogo. Sezona za domače češpelje je na višku. Prav mnogo je bilo na trgu tudi belokrajinskega grozdja. G. Gob je bilo razmeroma malo. Belokrajince so jih ponujale po 2 Din merico.

• **Carinarica dograjena.** Glavna carinarica z vsemi poslopi in stanovanjsko kolonijo je dograjena. Zdaj izvršujejo razna instalacijska dela. Sredi novembra se bodo že vselili v nove uradne carske prostore.

• **JNAD »Jadranc«.** Drevi ob 20. bo predaval v društveni čitalnici tov. Uršič o taksah po novem univerzitetnem zakonu. Po predavanju razgovor o društvenem delu. Priidite polnoštevilno!

• **Pogreb pokojnega g. Ivana Kordana** bo danes popoldne ob pol 3. iz Gorupove ulice 20 k Sv. Križu. Vabimo vse službe proste tovariše, da spremlijo pokojnika na njegovi zadnji poti. Oblastni odbor UJNZB.

• **Pisarna društva stanovanjskih najemnikov.** Stanovanjski najemniki naj se v vseh stanovanjskih zadevah obračajo na društveno pisarno v Ljubljani, Vegova ulica št. 8, kjer se sprejemajo novi člani.

• **Razne nesreče.** V vasi Podgora je v nedeljo popoldne neki avtomobilist podrl 24letnega delavca Alojzija Mikiča iz Tržišča, ki je zadobil notranje poškodbe. — Nesreča je doletela tudi 24letnega delavca Jožeta Mikiča iz Stare Cerkve pri Kočevju, ki ga je v Slovenski vasi podrl neki avtomobilist in mu zlomil desno nogo. — Jože Kisovec, posestnik iz Rakovnika, občina St. Rupert, se je večeraj peljal z vozom v Tržišče, pa se je voz prevrnil, Kisovec je padel pod voz in si zlomil desno roko. — Vsi se lečijo v bolnici.

Urban Marija nasl., najfinješe kranjske klobase, Ljubljana, Komenskega 16. Tel. 2865

Za gostilne in restavracije specialne
TESTENINE
šturm, šiška, Celovška 34
11565

Družabnika

za skupen nakup trgovske hiše ali pa posojilo na prvo knjižbo iščem. — Ponudbe pošl. »Varnost Din 500 tisoč« na oglasni oddelek »Jutra«. 11619

Iz Maribora

• **Jubilej uglednega obrtnika.** V soboto je priredilo Mariborsko slovensko obrtno društvo v Narodnem domu družaben večer v počastitev 50-letnice predsednika Zveze obrtnih društev in znanega obrtniškega organizatorja g. Franjo Bureša. Navzoč je bil med mnogostevilnimi slavljenčimi tovariši in prijatelji tudi mestni župan dr. Lipold, ki je našel vse njegove zasluge in mu iskreno čestljal. Med prikožnostnim govorom predsednika obrtnega društva g. Novaka je slavljenec prejel krasen spominski album s pečati in podpis skoraj vseh 28 društev, katerih agilen član je že od nekdaj. G. Bureš se je za vse te dokaze iskrenega prijateljstva in tovarštva zahvalil s toplimi besedami, enako tudi njegova gospa soproga. Ves večer je potekel v prijateljskem in prijetnem razpoloženju.

• **Lepo priznanje planinskemu delavcu.** Na sobotni odborovi seji mariborske podružnice SPD so dr. Senior, dr. Šnuderl in dr. Lasič v vnešenih besedah opisali veliko nesebično delovanje odbornika in načelnika mariborskega odseka g. Škofiča in mu v priznanje njegovih zaslug izročili lepo spominsko darilo.

• **Zaključni izpit na trgovski akademiji** so napravili pod predsedstvom ravnatelja g. Mateja Dolence v času od 5. do 16. t. m. naslednji kandidati: Ida Čuček, Vida Hvalenc, Andrej Jug, Josip Jug, Ljubomir Kavc, Mirko Štubelj, Josipina Vertič in Marjan Žigart. En kandidat je bil odklo-njen za 3 mesece, drugi pa za vedno.

• **Društvo jugoslovenskih akademikov** bo imelo svoj občni zbor v torek 27. t. m. ob 20. v društveni sobi v Narodnem domu. Vabljeni so vsi akademiki, zlasti novinci.

• **Jadralno letalstvo.** Jadralna letalska skupina v Mariboru ima v torek 20. t. m. ob 20. v prostorih aerokluba, Grajska cesta, izreden sestanek. Vsi oni, ki se zanimajo za jadralno letalstvo, so vabljeni. Pomenili se bomo o gradnji novega jadralnega letala, o delu čez zimo, o gradnji hangarja na Pohorju in drugo. Tov. Cijan bo predaval o tehnikah na Wasserkuppe 1932.

• **Akcija za gradnjo lesnih stanovanjskih hiš.** Tukajšnja podružnica Udruženja jugoslovenskih železničarjev priredi drevi ob pol 19. v mali dvorani Narodnega doma sestanek, na katerem bo poročal g. Tumpej o načrtih in proračunu za posamezne vrste lesnih stanovanjskih hišic. Vabljeni so tudi drugi interesi.

• **Stavbna zadruga »Ribniška«** kočac je imela v nedeljo dopoldne v Seniorjevem domu pri Ribniškem jezeru svoj občni zbor. V najlepšem sončnem vremenu so prihiteli številni planinci in zadrugarji na zeleno Pohorje, da slišijo poročilo odbora o poslovanju zadruge. Dom je bil prenovljen na zunan, dobiva pa postopoma tudi lepo notranjost. Zadruža šteje 160 članov, ki so podpisali 2150 deležev. Toplo zahvalo je izrekel predsednik vsem velikodušnim podpornikom. Ko je bilo izrečeno priznanje požrtvovalni stavbni tvrk in. arhitekt Jelenec in inž. Šlajmer ter inž. Rungaldieru, so sledile volitve in je bil izvoljen naslednji odbor: za predsednika inž. arh. Šlajmer, podpredsednika inž. arh. Jelenec in Kravos, blagajnik magistratni svetnik Šnuderl, namestnik Soršak, tajnik Gašček, odborniki dr. Sekula, dr. Senior, Koritaky za Šoštanj, Ule za Mežico, Forncelj za Ribnico, Zapečnik za Brezno, Biršič za Mišlinje, dr. Jehart, Majer, Vebler in Strašnik. Člani nadzorstva: predsednik dr. Šnuderl, podpredsednik tovarnar Hutter, člani pa dr. Lasič, inž. Lenarčič, Podlisnik za Ribnico in Zoržut.

• **Mariborsko kopališče na otoku** bo ostalo odprto še nadalje, ker je zavladalo zopet toplo in sončno vreme. Temperatura vode v velikem bazenu je dosegla večeraj dopoldne ob 11. na termometru 20 stop. C. v srednjem in malem bazenu 23 stopinj, na soncu pa je kazalo živo srebro celo 25 stopinj C.

• **Zatvoritev Sodne ulice.** Zaradi ureditve in tlakovanja se zapre do nadaljevanja za prevozniki promet Sodna ulica od danes naprej, za promet pa ostane odprta Marijina ulica.

• **Brez sledu je izginil z doma 52-letni mizarški pomočnik Franc Škof,** rodom iz Trsta, stanujoč v zadnjem času pri zasebnici Mariji Vojnčičevi na Koroski cesti št. 24. Že pred tednom dni se je poslovil in odšel neznanomak. Sumi se, da je izvršil samomor, ker je bil v zadnjem času zelo potrt in obupan. Pogrešane je središnje, močne postave, okroglega obraza, sivih las in je oblečen v dolge sive hlače, platen jopič, nosi silvo kapo in visoke črne čevlje. Komur bi bilo o njem kaj znanega, naj to sporoči predstojništvu mariborske mestne policije.

• **Utopljenka iz Drave identificirana.** Žrtve Drave, ki je bila najdena v vodi pod Steinhennnerjevim vrtom v soboto dopoldne, je bila večeraj identificirana. Gre za 21-letno služkinjo Frančiško Dovjakovo, doma z Rakeke. Dovjakova je pred 5 meseci rodila nezakonskega otroka in je služila pri železniškemu uradniku g. Milanu Zagorcu v Vrtaj ulici. V soboto je pustila otroka na stanovanju, odšla k Dravi in si v obupu končala življenje. Zapustila ni nobenega pisma in zato pravi vzrok samomora ni znan. Pokopali so jo na pobreškem pokopališču.

• **Težka nesreča.** V nedeljo jutraj okrog 6. se je na banovinski cesti blizu Brezna ponesrečil neki motociklist s sovozačem vred. Vozila sta precej naglo proti Mariboru, na ostrem ovinku pa je motor zanesel s ceste na rob, kjer se je prevrnil ter zdrknil v globok obcestni jarek. Motor se je precej razbil, oba vozača sta bila hudo poškodovana. Mariborski trgovci g. Ornik, ki se je v avtomobilu slučajno pripeljal mimo, je naložil oba ranjenca in ju odpeljal v Brezno.

• **V znamenju noža.** V javno bolnico sta bila prepeljana 38-letni posestnik Ivan Lipovšek iz Bresternice, ki je zadobil v nekem gostilniškem pretepu več nevarnih ran z nožem po vsem telesu. In pa 20-letni posestnikov sin Frane Efferla iz Drašču. Ve pri Sv. Marjeti ob Pencilu, ki so ga dovažali fantje v maščevnostni, meneč da gre za nekega drugega mladeniča in ker so ga v temi zamenjali, obdelali z nož tako hudo, da je obležal nezavesten na tleh. Njegovo stanje je zelo resno.

Gospodinja v zadregi!

Ako imate povabljenca, čajanko, godovanje ali domačo zabavo, kličite telefon 28-63 ali pošljite služkinjo, takoj Vam dostavimo zendevce, hore d'oeuvre, slaščice, vino in likerje. Na razpolago smo Vam z nasveti za aranžman.

Automatični buffet

Selenburgova 4.

RIO

Iz Celja

• **Savinjska podružnica SPD v Celju** sporoča, da sta Kocbekov dom na Koroski in Frischaufov dom na Okrešlju od 19. t. m. dalje zaprti. Piskernikova koča v Logarski dolini, koča na Mozirski planini in Celjska koča pod Tovstvom bodo vsi zimo odprti.

• **Celjski akrobati g. Vinko Bučar, g. Adolf Kranjc in gđc. Kristina Milinaričeva,** ki so nastopali v soboto, nedeljo in ponedeljek v Prešernovi ulici z vratomolnimi produkcijami na žici, so dosegli velik uspeh.

• **Žrtve nesreč in nezdod.** Pri gradnji Gostilničarske pivovarne v Laškem je 17. t. m. zemlja podsula 31-letnega delavca Ivana Vebra iz Zlikovice pri Marjagradu ter ga hudo poškodovala na glavi in mu zlomila desno nogo pod koleno. — 60. letno kočarico Rozo Skutnikovo iz Konjice je 17. t. m. pri delu zadelo brana in jo hudo ranila na levem podlaktu. — 75-letna posestnica Helena Renierjeva iz Podčetrtka si je 17. t. m. pri padcu izpahnila levo roko v ramenu. — 11-letni kočarjev sin Florjan šket od Sv. Florjane pri Rogatku je padel 17. t. m. z voza, naložena ga s senom, in si zlomil levo nogo v stegnu. — 29-letni uradnik Anton Kostomaj iz Celja se je 17. t. m. pri padcu z motocikla lažje poškodoval po telesu. — Pri Sv. Roku ob Sotli je 17. t. m. janski voziček stisnil 35-letnega delavca Maksa Pišerja in ga poškodoval na prsih. — V šmarternem ob Paki je neki stroj zgrabil 32-letnega delavca Frana Korena in mu razsersil levo roko. — V nedeljo 18. t. m. ob 13. se je zgrudil v Gosposki ulici 53-letni hlapec Rok Pelko iz šmarja pri Jelšah in obležal nezavesten. Z reševalnim avtomobilom so ga prepeljali v celjsko bolnico, kjer se zdravi tudi ostali ponesrečenci.

Kaj je lepšega kot

„NOČ V RAJU“

• **Smrt zaradi nesreče v tovarni.** Nedavno se je ponesrečil pri delu v tovarni za cement v Trbovljah 21-

Gospodarstvo

Zahteve slovenskega trgovstva

— Poverjeniki Vožnikov družbe za Jesenice, Savo, Koroško Belo in Javornik opozarjajo člane Vodniške družbe, naj čim prej poravnajo članarino za tekoče leto, ker se bo pobiranje članarine in vpisovanje novih članov v kratkem zaključilo. Za borih 20 Din bo tudi letos dobil vsak član lepe poučnice in zanimive knjige.

— Pomnikanje učnih poti. Na tukajšnji mešanski šoli manjka trije strokovni učitelji in učiteljice, tako da se ne poučuje o higieni, pridobitvi, v petju in telovadbi. Ker je s tem pouk na mešanski šoli močno okrnjen, prosijo stari merodajne čim hitreje, da izpraznijo učiteljska mesta dopolne tako, da bo pouk zopet popoln.

Iz Kamnika

— Uspel poizkus s korporacijsko elektriko. Kamniška mešanska korporacija je pred tremi leti zgradila v Stahovici moderno žago in električno centralo. Sredi najhujše zime so brž napeljali iz Stahovice v Kamnik električni daljnovod, ki naj bi oddajal mešanico električne energije namesto elektrarne državne smodnišnice. V treh letih pa se občina in korporacija niti ustno niti pisмено nista mogli dogovoriti zastran cene in načina oddaje električne energije, niti ni bil napravljen nikak poizkus, če bi kapaciteta korporacijske električne centrale zadostovala potrebi električne energije v Kamniku in bližnji okolici. V zadnjem času se je zopet večkrat delalo na tem, da bi se pogajanja med korporacijo in občino zaradi oddaje električne energije obnovila. Te dni so napravili zanimiv poizkus: na glavnem transformatorju v Kamniku so vključili za 24 ur korporacijsko elektriko. Poizkus se je obnesel in v mestu nihče ni opazil, da je tistega večera svetila korporacijska elektrika. Med mešani vlada veliko zanimanje za vprašanje, kako se bosta zdaj občina in korporacija pogodili.

Iz Hrastnika

— K poročilu »Brezobzirni kolejarji« smo prejeli še tole: Pred tedni je neki brezobzirni kolejar podrl na tla delavca kemične tovarne Blaža Romiha, ravno ko je šel ta z dela iz tovarne. Romih je dobil tako hude poškodbe, da so ga morali odpeljati v ljubljansko bolnico, kjer se zdravi že tri tedne in se mu zdravi zelo počasi vrača. Trdi se celo, da bo postal pridni in zvesti delavec zaradi brezobzirnosti kolejarja dela nezmogel. Skrajni je že, da se za tako ozko dolžino z eno samo prometno cesto, kakor je Hrastnik, izdajo in izjavljajo strogi ukrepi.

— Komisijski pregledi za zgradbo novih hiš, oziroma adaptacij starih se bodo vršili jutri ob 13., oziroma ob 14. pri poselitvenih gg.: Ivanu Logerju, Dragotu Logarju in Antonu Gučeku.

— Obrtno-trgovska nadaljevalna šola bo imela vpisovanje v nedeljo 25. t. m. in bo vpisovanje v deško osnovno šolo za vaje ob 9. za vajence ob 10.

— Sokolska tombola se bo vršila dne 16. oktobra.

Iz Ptuija

— Člani Vodniške družbe se naprošajo, da poravnajo članarino za leto 1932, najpozneje do 5. oktobra pri revnatelju pletarne g. Ogorelcu. Tudi novi člani se naj prijavijo do tega dne.

— Iz obšernega registra. Završki Ivan je začel na Ormoški cesti mehanično obrt.

— Izprememba pošte. Profesor gospod Stiplošek je kupil vilo od pokojnega Schwartza v Budini.

— Vprašanje kanalizacije mesta Ptuija. Dne 13. t. m. se je vršil komisijski ogled novega dela mesta na Novi cesti in Zrinsk-Frankopanski ulici zaradi zgraditve kanalizacije. Izvršitev prepotrebne kanalizacije pa se je odložila, dokler ne bo potrjen občinski proračun za 1932 in napravljen kanalizacijski načrt za vse mesto.

Iz življenja na deželi

GORNJI GRAD. Vodovodna zadruga gradi vodovod. Rezervoar je že gotov in se bodo po mestu že t dni polagale glavne cevi. Voda bo baje izvrstna. — Priprave za ustanovitev strelske družine so v teku. Članstvo sprejemajo naslednji gg.: doktor Rak, dr. Sbrizaj in Pleskovič. Prijave pa se bodo sprejemale tudi v nedeljo 25. t. m. od 15. do 16. v Sokolskem domu. K tej nacionalni organizaciji se vabijo vsi ljubitelji lepega strelskega sporta. — Sokolu je izročil g. dr. Sbrizaj iz neke kazenske poravnave znesek 100 Din. — Po otvoritvi Sokolskega doma se je pričelo v Sokolu povsem drugo življenje. Reorganiziral se je prednjski zbor, kateremu je v veliko pomoč br. Cink, ki je začasno dodeljen vojaškemu referatu pri sreskem načelnstvu. — Število telovadcev se je pomnožilo. Ta teden pričnejo telovadbo tudi starejši bratje. Ustanovi se je dramski odsek, ki bo takoj, ko bo oder vsaj za silo urejen, pričel igrati. Zeleti bi bilo le še, da bi se tudi tisti del članstva, ki je doslej stal ob strani, pričel v društvu udeleževati. Vpisovanje dece in mladenčev bo v nedeljo 25. t. m. od 3. do 4. ure popoldne v Sokolskem domu. Ob tej priliki se lahko prijavijo za člane tudi tisti, ki dosedaj še niso in ki želijo sodelovati v katerikoli društvenem odseku.

SV. JEDERT NAD LASKIM. Tukajšnje sokolsko društvo je pridno na delu in bo že v nedeljo 25. t. m. otvorilo igralno sezono s komedijo Frana Lipaha »Glavni dobrotek«. Če bo lepo vreme, bo predstava na prostem. — Ustanovi smo prostovoljno gasilsko društvo, ki že pridno vežbuje in se pripravljajo za svoj prvi izpit. — Pomagajmo bližnjemu v nesreči. — V Hudi jami je bilo 18. t. m. ustanovljeno sokolsko društvo. Mlademu društvu želimo mnogo uspeha!

VIDEM PRI KRSKEM. Na naši šoli smo dobili novega učitelja v osebi g. Zorke Kotnika, ki je bil do sedaj šolski upravitelj na Rečici ob Savinji.

Vse šolske knjige in potreščine

ima v zalogi knjigarna Tiskovne Zadruga, Maribor, Aleksandrova cesta št. 13.

Na nedeljskem običnem zboru Zveze trgovskih gremijev za Slovenijo (o katerem je obširno že poročalo ponedeljsko Jutro) so bile soglasno sklenjene 4 važne resolucije, ki se nanašajo predvsem na konsumno zadružništvo, na lesno trgovino in na socialno zavarovanje.

Proti privilegiranju konsumnega zadružništva

Resolucija glede konsumnega zadružništva pravi med drugim:

Slovensko trgovstvo razpravljač na svoji skupščini o konsumnem zadružništvu, ugotavlja, da je njegovo delovanje iz naravne gospodarskega in državnega gospodarskega stališča škodljivo, zato naj kraljevska vlada izloči konsumno zadružništvo iz zadružnega zakona in naj ukine vse prozivne, takšne in zlasti davčne ugodnosti, ki jih uživajo te zadruge, ker pomenjajo te ugodnosti zaradi neenakosti prodajnih pogojev, za trgovino in za celokupno gospodarstvo nezdruživo tekmo. Ker se konsumno zadružništvo kljub razpisom in odredbam merodajnih oblasti ne drži pri svojem poslanstvu določil pravilnikov in zakona, ker izpodbija temelje naši trgovini in ker je tako neslovesno zaradi davčne prostosti škodljivo tudi za državne dohodke, je imperativna zahteva trgovstva, da se tej uravnaveži zahtevi ugodnosti, ker bo sicer pri sedanjem ogroženem razvoju konsumnega zadružništva, trgovstvo samo prisiljeno, da se združuje v prodajne in nakupne zadruge, uživajoč pri tem ugodnosti, ki jih zakon nudi zadrugam.

Privilegirano stanje konsumnega zadružništva povzroča v vrstah trgovstva mnogo nezadovoljstva in ogorčenja. Trgovstvo vidi v tem zapostavljanje interesov in očitno krivico. Ker vestno vrši svoje dolžnosti nasproti narodnemu gospodarstvu in državi, odločno zahteva, da se neenakost v pravicah in dolžnostih glede na konsumno zadružništvo izpravi in da se po gornjih predlogih zaščitijo interesi trgovine.

Nabavljane zadruga državnih nameščenecv in poslarni davek na moko

Po čl. 8. odst. 2a zakona o davku na poslovi promet so nabavljali zadruga državnih nameščenecv in njihov savez dolžni plačevati ta davek samo za promet, ki ga vrše, če prodajajo svoje preseške nečlanom. Potemtakem je promet nabavljanih zadrug s člani onrežen s sološnega davka na poslovni promet. Ob uveljavitvi skupnega davka na poslovni promet se je davčna prostost zadrug omeila in so dolžni plačevati skupni davek vse one osebe, ki bodo v uredbah o skupnem davku predvidene kot plačniki skupnega davka. Če torej nabavljala zadruga proizvaja kako blago, za katero mora plačati skupni davek proizvoznik, ga zadruga ni onrežena.

Kljub temu pa se na mlinске proizvode v mlinih nabavljanih zadrug ali saveza v prometu s svojimi zadrugami ne plača skupni davek. Ta postopek nikakor ni v skladu z zakonom in povzroča zlasti sedaj ko znaša skupni davek na moko 6%, ta kršitev zakona legitimni trgovini obično škoda. Trgovstvo zato prosi, da se nabavljane zadruga v smislu zakona enako obremenijo s skupnim davkom na mlinске proizvode, kakor ostali producenti.

Socialno zavarovanje trgovcev

Slovensko trgovstvo je na XII. rednem običnem zboru Zveze razpravljalo o obvezni izvedbi socialnega zavarovanja trgovstva v smislu § 384 obrtnega zakona in je ugotovilo velik socialni pomen takega zavarovanja. Zato prosi gospoda ministra za trgovino in industrijo, da v sporazumu z gospodom ministrom za socialno politiko in narodno zdravje, izda čimprej uredbu o izvedbi socialnega zavarovanja trgovstva po predložitih in našelih naše stanovske organizacije.

Reforma zakona o socialnem zavarovanju

Glede reforme zakona o socialnem zavarovanju je bila sprejeta naslednja resolucija:

Novi zakon o socialnem zavarovanju mora osvojiti naslednja načela: Zavarovalni posli morajo biti centralizirani pri posebnih uradih za zavarovanje delavcev, ki naj se ustanove za vsako banovino, ali pa en urad za več banovin. Ti uradi morajo

Stanje Narodne banke

Najnovejši izkaz Narodne banke od 15. t. m. ne vsebuje v primeri z izkazom 8. t. m. večjih sprememb. Zlata in devizna podlaga, ki se je v prejšnjih dveh izkazih povečala za 35,7 milijona Din, je v drugi četrtini septembra nekoliko nazadovala, toda le za 1,2 na 2.008,2 milijona Din. Zaolze kovane denarja (niklastega in srebrnega), ki so vse zadnje tedne naraščale, se sedaj po novem izkazu za 22,8 milijona Din manjša in znašajo 134,4 milijona Din. Posojila na menice nadalje naraščajo. V drugi četrtini septembra so se ponovno dvignila za 6,8 na 2081,5 milijona Din.

Na pasivni strani je izkazano zmanjšanje oblika bankovcev za 95,8 na 4.772,5 milijona Din, tako da je sedaj naš obtoč bankovcev za 189 milijonov Din manjši, neko je bil lani v tem času. Zmanjšanje oblika bankovcev je nastopilo predvsem zaradi tega, ker so skoro za isti znesek narasle obveznosti na pokaz (za 97,4 na 793,2 milijona Din). Tudi v izkazu od 18. t. m. so se ponovno povečale žirovne vloge državnih rospodarskih podjetij (obveznosti na pokaz po raznih računih), in sicer za 50,1 na znatno višjo 386,5 milijona Din. To naraščanje ni povsem razumljivo. Obveznosti z rokom, kjer so knjiženi izdani blagajniški boni Narodne banke, pa so se povečale za 8,1 na 1.439,7 milijona Din.

Kritično razmerje je ostalo v glavnem nespremenjeno in znaša kritični obtoč bankovcev ter obveznosti na pokaz z zlato in devizah 36,08% (v zadnjem izkazu 36,11%), kritje v samem zlatu pa 31,67% (31,63).

Stanje na dan 15. t. m. je bilo naslednje (v milijonih Din): v oklepajih razlike nasproti stanju od 8. t. m.: aktivna: podlaga 2008,2 (—1,2), od tega v zlato 1.762,9 (—), v valutah 2,6 (+1,0) in v devizah 242,8 (—2,2); devize, ki se ne vstjejo v podlago 84,2 (—0,1); kovani denar 134,4 (—2,8); posojila na menice 2.081,5, (+6,8); lombard 356,3 (—0,1); stari državni dolg 1.809,3 (+0,3); zračni avans glavne državne blagajne 600,0 (—); pasiva: obtoč bankovcev 4.772,5 (—95,8); obveznosti na pokaz 793,2 (—97,4), od tega nasproti državi 18,6 (+5,2), po žirovni računih 388,1 (+4,2), po raznih računih 386,6 (+50,1); obveznosti z rokom 1.439,7 (+8,1).

biti nosilci zavarovanja za vse panoge zavarovanja delavstva. Trgovstvo vztraja na ločeni ureditvi pokojniškega zavarovanja zasebnih nameščenecv, na paralelnem poslovanju zavarovanja rudarjev in železničarjev ter na ločeni ureditvi bolniškega in nezgodnega zavarovanja privatnih nameščenecv po lastnih nosilcih zavarovanja.

Varovati je treba načelo avtonomije ali samouprave na osnovi paritetnega zastopstva z volitvami po stanovskih zbormah. V interesu stvari je, če so vsi nosilci zavarovanja na ozemlju posamezne banovine ali več banovin tesneje medsebojno povezani, ker morejo uspešneje ščititi interese zavarovanja in ker omogočajo razvoj zavarovanja in ustvarjajo delovno skupnost, zlasti na poju preventivnega zavarovanja. Zato bi moral na ozemlju vsake banovine posloovati poseben zavarovalni svet, v katerem bi bili zastopniki nosilcev zavarovanja ter stanovskih zbormic, po potrebi tudi zastopniki zdravstvene službe v banovini. Zavarovalni svet naj bi posloval v okvirju zakonitih določil na podlagi soglasno od vseh pristojnih nosilcev zavarovanja sprejetega statuta. Osrednji urad za zavarovanje delavcev se mora v sedanjih šestih razpustiti. Ustanovi naj se centralni zavarovalni urad, ki naj opravlja vrhovno nadzorstvo v pogledu izvajanja zakona in statistično službo za vse vrste socialnega zavarovanja v državi. Le v načelno važnih stvareh socialnega zavarovanja naj bi urad fungiral kot zadnja administrativna instanca. Kolikor ne bi bila izvedljiva ustvaritev rezervnih fondov, za kritje potreb zavarovanja po posameznih banovinah za vse nosilce zavarovanja bi centralni urad zbiral in upravljal tudi skupne rezervne fondove.

V meritornem pogledu ni treba, da novela zakona delavce kvantitativno ali kvalitativno poslabša. Toda zakonita ureditve zavarovalnih davkov mora biti takšna, da so izključene vse zlorabe. Zato mora iz zakona iznesti vse, kar zlorabe danes omogoča. Predvsem je treba predpisati solidne larene roke, tako za zavarovane člene, kakor tudi za svote. Z ostrišnimi klavzumi v zakonu ščitimo samo koristi zavarovanja.

Zahteve lesnih trgovcev

Obični zbor ugotavlja, da se lesna izvozna trgovina, ki je za vse narodno gospodarstvo velike važnosti, nahaja v izredno težavne in kritičnem stanju. Vzrok temu položaju je poleg neugodnih mednarodnih gospodarskih razmer v veliki meri tudi popolna neorganiziranost naše jugoslovenske lesne trgovine in industrije, devizni predpisi, prekomerno visoke prevozne tarife in neusmerjenost naše zunanje trgovinske politike.

Slovensko lesno trgovstvo zahteva, da z uredbo po predlogih naših strokovnih organizacij uredi izvoz lesa in da se vpostavi avtonomna organizacija jugoslovenske lesne trgovine in industrije po produkcijskih področjih s centralnim uradom pri Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine, ki naj daje smernice naši lesni izvozni politiki.

Ob splošni tendenci po kontingentiranju uvozu lesa naj odločilni faktorji skušajo doseči čim ugodnejše kvote, ki naj se v notranjosti države porazdelijo na posamezna produkcijska področja po ključu, ki naj ga sestavi ministrstvo za trgovino in industrijo na osnovi železniške statistike. Glede na to, da dosega železniške prevozne tarife v notranjem prometu 1/2 vrednosti blaga, kar najobčutneje ovira notranji blagovni promet, naj se prevozne tarife pri upoštevanju paritete, tako za notranji kakor za izvozni promet znižajo za 50 odst. Gleda na milijonske terjatve naših izvoznikov na Madžarskem, od katerih izvozniki kljub ponovnim intervencijam ne morejo priti, zahteva slovensko lesno trgovstvo, da kr. vlada nujno uredi odnose z Madžarsko v tem smislu, da se terjatve naših izvoznikov likvidirajo in da se doseže aranžman z madžarskim lesnim trgov, ker obstoja resna nevarnost, da to tržišče povsem izgubimo.

Gospodarske vesti

— Državna hipotekarna banka v avgustu. Iz mesečne bilance Drž. hipotekarne banke za avgust je razvidno, da v tem mesecu niso nastopile večje izpremembe. Blagajniška sredstva banke (blagajna, žiro in blag, boni Narodne banke) so se zmanjšala od 88,1 na 44,3 milijona Din, to pa predvsem zaradi tega, ker so se posojila avtonomnim telesom (občinam) povečala od 545 na 562 milijonov Din in ker se samostojni fond nazadovari od 138,5 na 119,4, fond v kapitali javnih ustanov pa od 1233,9 na 1224,2 milijona Din. Privatne hranilne vloge so narasle za 1,8 na 785,3 milijona Din, tako da znaša ves prirastek hranilnih vlog od početka leta 119,5 milijona Din. Dolg finančnega ministra po tekočem računu je ostal pri 175 milijonih Din nespremenjen.

— Začetek letošnje vinske trgatve. Banka uprava dravske banovine razlašla: Po § 8 zakona o vinu in čl. 26 pravilnika k temu zakonu je dovoljeno, da se sme grozdje za zobjanje trgati, kadar je taka sorta dozrela. Obča trgatve grozdja za pripravljanje vina pa se ne sme vršiti pred rokom, ki določa za vsako občino občinska oblastva sporazumno s sreskim kmetijskim referentom, ki o tem obvesti kletarskega nadzornika pri kr. banki upravi Občinske uprave pa lahko dovoljujejo trgatve ranih grozdnihi sort tudi pred rokom za splošno trgatve, prav tako pobiranje bolnega grozdja poznih sort in sicer sporazumno z vinogradniki, morajo pa o tem obvestiti potom sreskega načelnika kletarskega nadzornika pri kr. banki upravi. Neupoštevanje določenih rokov, to je vsaka predčasna trgatve se kaznuje po § 30 zakona o vinu z zaporom 1—14 dni ali v denarju od 25 do 1000 Din in sicer potom sreskega načelnika. Izkušnje zadnjih let uči, da se boljša vina od pozne trgatve še razmeroma lahko spravijo v denar, slabša vina od prezgodnje trgatve pa ne najdejo kupca tudi po nizkih cenah in tišije ceno tudi dobrih vin ne vzol. Sreska načelnstva so prešla navodila, naj se letos strogo ravna po prednjih določilih zakona o vinu s pravilnikom. Opozarjajo se tedaj vinogradniki, da se v izobit

posledice držijo gornjih določil vinskega zakona.

— Vprašanje klirringa za Nizozemsko. Kakor poroča »Frankfurter Zeitung« iz Amsterdam, je nizozemsko-jugoslovenska trgovska zbornica v Rotterdam postavila poseben odbor, ki naj prouči vprašanje uvedbe klirringa za plačila med obema državama, zlasti v pogledu možnosti izravnave. Trgovinska bilanca Nizozemske v prometu z Jugoslavijo je precej aktivna, vendar ni tako v jugoslovenski kakor tudi v inozemski statistiki upoštevano ono blago (žito), ki prihaja preko Braje iz Jugoslavije na Nizozemsko.

— Združenje jugoslovenskih pivovarniških strokovnjakov. V Beogradu se je 11. t. m. vršil ustanovni občni zbor Združenja pivovarniških strokovnjakov kralj. Jugoslavije, ki ima namen vzbuditi čut stanovske solidarnosti, ustanoviti pokojniški in podporni fond, skrbeti za izločanje naraščajoč zlasti pa za to, da bodo v naši državi v prvi vrsti zaposleni naši domači strokovnjaki. Tuji državljani naj bi prišli v poštev šele, ako naših vzposobljenih ljudi ne bo dovolj. V Jugoslaviji je 50% tujih pivovarniških strokovnjakov, dočim so domači brez dela. Zato bo že v početku naložila nove organizacije, da v tem vprašanju napravi del. Za častnega predsednika je bil na ustanovnem običnem zboru izvoljen Grgor Vajfert, za predsednika g. Ferdo Hager, za podpredsednika inž. Zoran Lužnik, za predsednika nadzorstvene odbora pa inž. Kossa, vsi iz Beograda. V Ljubljani se bo ustanovila podružnica te nove organizacije, ki ji bo pripadala tudi Zagreb.

— Dobave. Direkcija državnih železnic v Ljubljani sprejema do 26. t. m. ponudbe za dobavo repičnega olja, do 27. t. m. pa za dobavo brezovih metel. — Direkcija državne železarnice v Vrešu — Majdanu sprejema do 28. t. m. ponudbe za dobavo karbolineja (Schwarzit) in lopat za pesek, do 5. oktobra pa za dobavo rebraste pločvine in pozlatarskega materiala.

Hmelj

Zalec. Hmeljarsko društvo za Slovenijo poroča 17. t. m. Zadnji čas je zopet oživila kupcija in so presle precejšnje množine hmelja v drugo roko po ceni 17 Din in višje za 1 kg. Mali producenti rajši prodajajo kakor veliki, ki pričakujejo za svoje lepo blago tudi precejšnje izboljšanje cene.

Zalec, 19. septembra. Pri prav čvrstem položaju je bilo tudi danes živahniješ vpraševanje po letošnjem prideku in so plačevali blago po 18 do 19 Din. Nekaj slabobarnega hmelja je bilo prodano tudi po 16 Din, dočim se prvovrstne velike partije čvrsto drže pri 20 Din.

Zatec (CSR). Poročilo združenja hmeljarjev ugotavlja, da so pri živahnem nakupovanju ostale cene ves pretekli teden nespremenjene in so znašale po kakovosti 600 do 850 Kč, za zelo lepo blago pa 900 čeških kron. Zadruga hmeljskih trgovcev pa poroča, da so bile pretekli teden kupljene tudi večje partije lanskega hmelja po 180 do 250 Kč. Tendence za srednjeverstni hmelj je mirna, za prvovrstno blago pa je čvrsta.

Borze

19. septembra. Na ljubljanski borzi so se danes tečaji Newyorka in Londona dvignili. Tudi tečaj ostalih deviz so bili večinoma čvrstejši. Na zagrebškem efektom tržišču je bila Volna škoda za malenkost čvrstejša in se je trgovala po 193 in 194. Od dolarskih papirjev je imelo promet 7% Blairovo posojilo po 42 do 42,50. V ostalem je bil zabeležen zaključek samo še v delnicah Priv. agrarne banke po 218.

Devize

Ljubljana: Amsterdam 2306,51—2317,87, Berlin 1365,97—1376,77, Bruselj 796,07—800,01, Curih 1108,35—1113,85, London 193,53—201,13, Newyork ček 5727,70—5755,96, Pariz 225,27—226,39, Praga 169,90—170,76, Trst 294,35—296,75.

Curih, Pariz, 20.31, London 18,02, Newyork 518,75, Bruselj 71,8750, Milan 26,61, Madrid 42,15, Amsterdam 208,20, Berlin 123,45, Stockholm 92,40, Oslo 90,65, København 99,50, Sofija 3,73, Praga 15,33, Varsava 58,20, Bukarešta 3,06.

Zagreb. Amsterdam 2306,31—1376,74, Bruselj 796,07—800,01, London 193,53—201,13, Milan 294,35—296,75, Newyork kabal 5749,80—5777,96, Newyork ček 5721,70 do 5755,96, Pariz 225,27—226,39, Praga 169,90 do 170,76, Curih 1108,35—1113,85.

Effekti

Zagreb. Državne vrednote: Volna škoda 192—194, za sept. 193 den. 6% bežluške obveznice 35 bl, 7% Blair 42,50—42,75, 8% Blair 44,50—46; bančne vrednote: Narodna banka 4200 den., Priv. agrarna banka 218 do 220.

Beograd. Volna škoda 193, 192,50 zakl. 7% investicijsko 49 zakl., 6% bežluške 24,50, 33,50 zakl., 8% Blair 43 zakl., Narodna banka 4000—4050, Priv. agrarna banka 224, 220 zakl.

Dunaj. Dunav-Sava-Jadran 14,60, Staats-eisenbahnges. 17,90, Trboveljska 23,40, Alpina-Mont. 13,35.

Blagovna tržišča

LES

+ Ljubljanska borza (19. t. m.) Tendence za les slaba. Zaključenih je bilo 5 vagonov, in sicer 3 vagoni tramov in 2 vagona desk.

ZITO

+ Chicago, 19. sept. Začetni tečaj: Pšenica: za dec. 53,875, za mar. 58,25; kornica: za sept. 30,125, za dec. 28,50, za mar. 34,25; oves: za dec. 17,75, za mar. 20,75; rž: za mar. 38,125.

+ Winnipeg, 19. sept. Začetni tečaj: Pšenica: za sept. 51,50, za dec. 53,375, za jan. 52,25.

+ Ljubljanska borza (19. t. m.) Tendence za žito mirna. Zaključkov ni bilo. Nudi se pšenica (slov. postaja, po mlevski tarifi, plačljivo v 30 dnehi): sremška, nova, 76 kg po 172,50—175, baška nova, 76 kg po 177,50, sremška stara, 78 kg po 177,50—180, baška stara, 79/80 kg po 182,50—185; kornica: baška, stara, slov. postaja, po mlevski tarifi, plačljivo v 30 dnehi po 145—147,50; moka: baška »Oc. franko Ljubljana, plačljivo v 30 dnehi po 300—305, banatska po 310—315.

+ Novosadska blagovna borza (19. t. m.) Tendence nespremenjena. Promet 56 vagonov. Pšenica: (nova, 76 kg): baška, okol. Novi Sad, okol. Sombor, sredinbaška, gornjebaška in poljska 132,50—135; baška, ladja Tisa 135—137,50; gornjebanatska 127,50—130; banatska, parifeta Vršac 125—127; sremška 132,50—135.

Ječmen: baški, in sremski, 64/65 kg 90—95, Turšica: baška 92,50—95; baška, okolica Sombor 93—96; banatska 90—92; sremška 93—95; sremška, okolica Sijid 86 do 98. Moka: baška in banatska »Oc.« in »Ogg« 215—225; »2« 195—205; »3« 175—185; »3« 155—165; »7« 135—145; »8« 70—80. Orožje: baški in sremski, v jutajših vrečah, novi 55 do 60; banatski, v jutajših vrečah, novi 52,50—55. Fižol: baški in sremski, novi, beli, 100—105.

+ Budimpeštanska termiska borza (19. t. m.) Tendence slaba, promet slednji. Pšenica: za okt. 12,80—12,82, za mar. 14,13 do 14,20; rž: za okt. 8—8,05, za mar. 9,25—9,27; kornica: za maj 8,80—8,82.

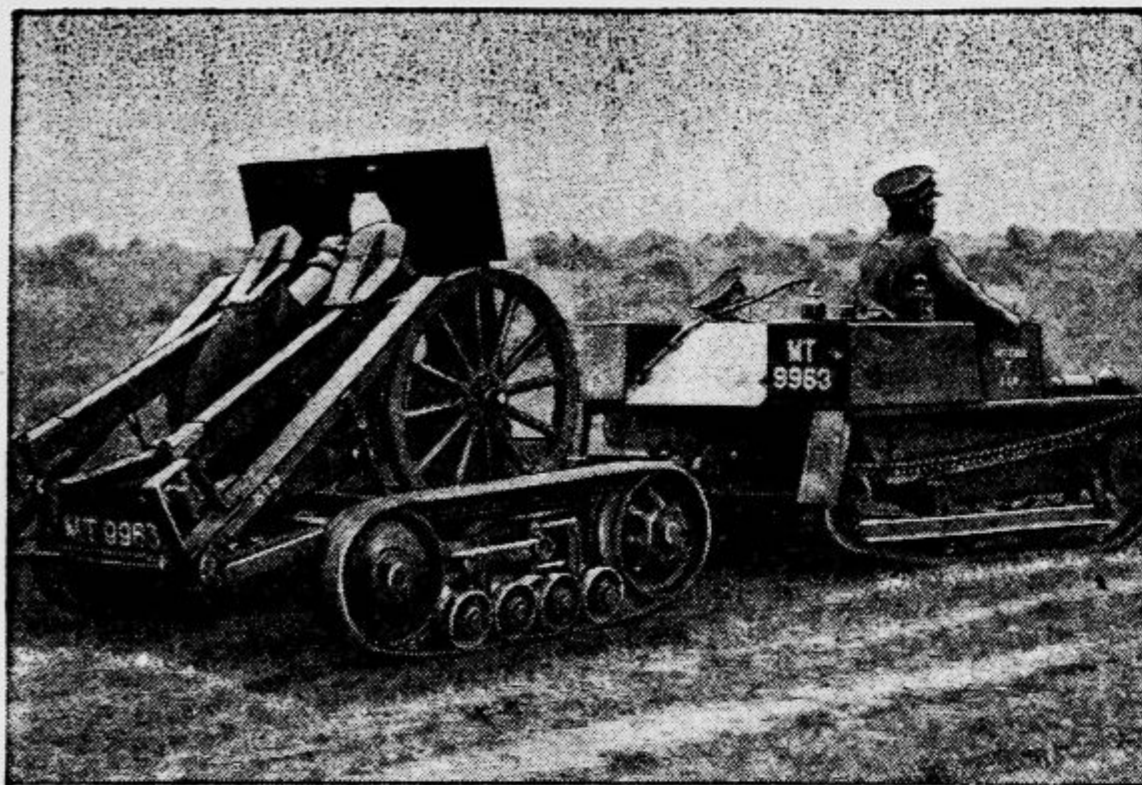
Po grozdje v Belo Krajino

Ljubljana, 19. septembra. Propaganda, ki se je pretekli teden prav za prav na čisto zasebno iniciativo vršila v dnevnem časopisu, naj turisti v nedeljo obiščejo Semeč in Belo Krajino, je povsem dosegla svoj namen. Izletniški vlak je bil dobro napolnjen, in ker nudi Dolenjska in Bela Krajina poleg naravnih krasot tudi mnogo posvetnih, materialnih dobrot in užikov, so skoraj vsi izletniki imeli s seboj prostorne posode, košare in pletenke, da vanje naložijo sadja, grozdja in vina. Dolenjska in Bela Krajina sta zlasti v tem času krize, ko mora biti vsakomur na skrbi predvsem njegov materialni obstanek, prav vabljivi za izletnike iz mesta. Mestni človek, zlasti delavec, uradnik, mali obrtnik, dandanes ne utegne brezplavlo živipati denarja, in kadar gre kupovati življenjskih potrebščin zase in za dom, mora gledati na vsak drobci in se mora tako obrniti, da bo kupil po najbolj ugodni ceni. Naš kmet pa je po krizi še bolj prizadet kakor mali človek iz mesta ter je vesel, da lahko nekaj svojega pridelka po skromni ceni proda. Tako so ti nedeljski izleti na dolenjsko stran, ki jih je mestnemu človeku omogočil priročni, komodni, ne predragi izletniški vlak, postali prav važna ustanova za pozitivne gospodarskega prometa med Ljubljano in na Dolenjsko in Belo Krajino, od katere imata svoje koristi oba, tako kmet kakor meščan.

Ze po dolenjskih postajah, zlasti v Novem mestu samem je izstopilo veliko številno potnikov, rekord v obisku pa je gotovo odnesel Semeč. Semeč je gotovo eden najlepših in najvažnejših vinorodnih krajev v Sloveniji, razen tega pa je tudi važna turistovska postojanka. Iz Semeča je prav pripraven izlet na pol ure oddaljeni vrh Smuk s »arinskim gradom, od koder je krasen razgled po vsej Beli Krajini,

Iz življenja in sveta

Motorizacija vojnih vozil v Angliji

Sedanje angleške vojaške vaje kažejo, kako silno je napredovala motorizacija tudi v vojaški stroki. Težki tanki se leno pomikajo naprej, sledijo jim motorji, ki vlečejo topove, oklopni avtomobili pa so vsak trenutek pripravljeni na to, da pozdravijo sovražnika v zraku.

Malarijo je premagal

V Londonu je umrl 75-letni bakteriolog sir Ronald Ross, ki se mu imajo milijoni ljudi zahvaliti za življenje.

Pokojnik je bil eden najbistroumnejših bakteriologov, ki jim je življenje naklonilo velikanske uspehe. Kakor vsem klasičnim bakteriologom, se je tudi Rossu posrečilo samo eno odkritje, ki pa je dovolj tehtno, da mu ohrani ime v zgodovini človeškega rodu. To je odkritje skrivnosti moskitov, ki okužujejo človeka z malarijo. To odkritje je pokazalo pot k zatiranju malarije in rešilo življenje milijonom trpinov.

Čudovito je, kako se pri Ronaldu Rossu sklada življenje z življenjem njegovega drugega velikega rojaka, bakteriologa Davida Brucea. Kar je odkril Bruce s pomočjo muhe čede, ki okužuje v Ugandi in dru-

gih afriških deželah ljudi z rumeno mrzlico, to je storil Ronald Ross z muho anofelo, ki je bila do njega neznana prenašalka kužne malarije.

Ross se je rodil v Indiji, študiral pa je v Liverpoolu in je postal zdravnik. Že za mlada pa se je v njem porodila želja, da bi se iztrgal zdravniški praksi in se popolnoma posvetil raziskovalni vedi. Tudi v tem pogledu je sledil svojemu genialnemu tovarišu Bruceu. Prvsi je za sprejem v angleško vojsko. Tako je nastopil pot, ki ga je edina mogla pripeljati k uspehu. Na Daljnem vzhodu je našel možnost, da zadosti svoji goreči želji. L. 1881. se je vrnil na ladjo in odpotoval v Indijo.

Ob njegovem prihodu tja so že poznali vzrok malarije, kajti bakteriolog Laveran je odkril plasmodium vivax, povzročitelja bolezni. Toda način, kako se malarija širi, s tem še ni bil pojasnjen. S cepitvijo in prenašanjem plazmodia je Ross spoznal samo bistvo širjenja malarije. Pri tem so mu mnogo pomagali trije škrljančki, ki so mu rabili za poskusne živalice, ker se je pri njih kazala po cepitvi ista reakcija kakor v človeškem organizmu. Ross je spustil v kletko 10 moskitov, ki so bili okuženi z malarijo. Moskiti so opikali ptice, da so poginili, v želodcih moskitov, ki jih je učenjak nato razrezal, pa je našel siljano uspevajočo mikrobo malarije.

Ko so v znanstvenem svetu uvideli pomen in dalekosežnost Rossovega odkritja, so mu podelili najvišje odlikovanje, Nobelovo nagrado za medicino. To je bilo leta 1902. Toda učenjak ni počival na lovrih priznanja in slave. Delal je dalje, zanimal se je tudi za književnost in napisal več dram. In še pri tem mu je ostalo dovolj časa, da je zasnoval in publiciral globokomumno matematično delo o algebric prostora.

Koliko stane nevihta

Neki praški list si je vzel čas, da je izračunal, koliko bi plačali za delo, ki ga v primeri z mehaničnim delom izvrši nevihta. Po tem računu stane blisk okrog 4.80 Din, cela nevihta pa povprečno 160 Din. Delo, ki ga izvrši ne premočan blisk, znaša namreč v običajni meri povedano 36.000.000 vatov ali 36.000 kilovatov. To delo se izvrši v okroglo desetinki sekunde in znaša potemtakem komaj 1 kilovatno uro, kar ni težko izračunati. Kilovatna ura je poraba normalne 100-vatne žarnice v teku 10 ur in stane v Pragi okrog 4.80 Din. Seveda, če bi hoteli v resnici izkristiti delo, ki ga zmora blisk, bi bil račun malo višji.

Zdravljenje duševnih bolezni z možganskim ekstraktom

Berlinska zdravnikova družba za živčne bolezni prof. Krcnfeld in prof. Voigt sta se bavila v zadnjem času z zanimivimi poskusi. Zdravim moškim in ženskam sta dalj časa dajala dnevno po 10 do 20 kapljic možganskega ekstrakta in sta ugotovila, da jim je duševna zmogljivost po tem obravnavanju silno narasla. Pri nekaterih osebah so se javljale v prvih dneh še bolečine v glavi, pozneje pa so občutile kakor ostale povzročeno ugodno in svežost.

Prof. Krcnfeld meni, da je v tej metodi nova možnost za zdravljenje duševnih bolezni in je tudi v resnici dosegel z bolniki, ki so trpeli zaradi depresij, melanholije, zaspanosti itd.

Maroški sultan v Franciji

Sidi Mohamed v razgovoru s francoskim državnim predsednikom Lebrunom

Björnsonova stoletnica

V Oslu se je osnoval odbor za proslavo stoletnice rojstva norveškega borca zatiranih narodov in pisatelja Björnsona. Njegov rojstni dan, ki bo letos 8. decembra, se bo slavil kot narodni praznik.

Poglavitne svečanosti bodo v Narodnem gledališču v Oslu od 4. do 8. decembra. Igrale se bodo najboljše Björnsonove drame, med drugim tudi delo, ki se je našlo v Björnsonovi ostalini, rokopis z naslovom »Kraljevski bratje«. Na univerzi v Oslu bodo posebna predavanja o Björnsonu, vseučiliška knjižnica pa bo priredila posebno razstavo pisateljevih knjig. Björnsonova vdova še živi in je letos v 97. letu, pisatelj sin Björn Björnson pa je eden največjih norveških gledaliških umetnikov.

Največja časopisna knjižnica sveta

Britski muzej v Londonu razpolaga z zbirko, ki nima sebi enakega na vsem svetu. Zbirka obsega britske in tudi ogromno množico inozemskih časopisov, ki so izšli pred l. 1800. Šešdesma se je zbirka tako povečala, da so jo morali namestiti v posebnem poslopju.

To palačo so pravkar otvorili. V njenih prostorih je 275.000 zvezkov, ki počivajo na polkah, dolgih približno 25 km. Poslopje je znotraj iz jekla, na zunan pa je opasano z zidom, ki ne prepušča zvokov, tako da lahko obiskovalci knjižnice nemotno študirajo. Ravnatelj muzeja je Gilbert Murray, ki je ob otvoritvi dejal, da se časopisi ne smejo smatrati toliko za kronično dogodkov, kolikor za zgodovinske dokumente dobe, v kateri so izšli.

Lep zaklad

Krojač Robbens, ki živi v nekem predmestju Toulousea, je pri prezidevanju svoje hiše odkril v kleti kamen. Ko so dvignili ploščo, so našli 6 m globok rov, na njegovem dnu pa 120 novcev iz čistega srebra.

Menih ustreliš svojo ljubico

V rumunski občini Pugez de Joe se je te dni odigrala krvava ljubavna drama. 31-letni menih Dimitrie Calin je imel ljubavno razmerje s 36-letno omoženko Ileano Furnica. Ljudje so jo često videli na skupnih sprehodih. Te dni sta zaljubljenca po navadi odšla v gozd, iz katerega pa se je vrnil sam Calin brez Furnice. Šel je sam na orožniško postajo ter povedal, da je ljubico ustreliš v gozdu. Orožniki so našli truplo na označenem mestu. Menih trdovratno molči o vzrokih svojega čina.

Čitaite tedensko revijo »ŽIVLJENJE IN SVET«

Zadnja pot Zwirka in Wiguro

Stotisočlana množica je spremljala junaškega zmagovalca v evropskem krožnem poletu kapetana Zwirka in njegovega pilota ing. Wiguro na zadnji poti v Varšavi. Predsednik poljske republike je odlikoval Zwirka po smrti z najvišjim redom »Polonia restituta«.

Sladkor proti živčnosti

Vsaka motnja ravnotežja v telesu ima svojo protivno motnjo. Pospešenemu bitju srca stoji nasproti opočasnost utripa, preveč krvi ima svoj protitež v premalo krvi, krčem stoji nasproti omrtvosti. Bolezni, ki temeljijo na pospešenem delovanju žlez, imajo svoj protitež v boleznih preslabotnega delovanja žlez. Preveč hormona ščitne žleze povzroča bolezen Basedowa, divje utripanje, potenje, vznemirljenost, driske, suhota, premalo pa utrujenost srca, debavost, toščko. Podobni nasprotujoči si pojavi, samo prenešeni v spolno življenje, temeljijo v premočnem in prešibkem delovanju spolne žleze.

Tako je z vsemi organi. Samo sladkor na bolezen, ki jo povzroča premajhno izločevanje inzulina v trebušni slinavki, dolej ni imela svojega pendanta. Posledica tega premalega izločevanja je, kakor znano, nevarna porast sladkorne količine v krvi in seči z vsemi spremljevalnimi pojavi. A zakaj bi si telo ne dovolilo tudi preprekega delovanja trebušne slinavke, to se pravi premajhne produkcije sladkorja?

Kakor so pokazali poskusi, je preveč inzulina v organizmu tudi nevarno, kajti

bolniki, ki so si n. pr. pomotoma injicirali preveč te snovi, so se podali v smrtno nevarnost in življenje so si rešili samo s tem, da so jim dali hitro zaužiti nekoliko kock sladkorja ali pa, da so jim vbrizgnili nekaj sladkorne vode. Vse težave so jim izginile po bliskoma.

Tu je začel dunajski nevrolog dr. Wilder svoja opazovanja. Ugotovil je, da je pendant k preveliki količini sladkorja v krvi, namreč premajhna količina, silno pogost, samo da so njegove posledice takšne, daj im ni bilo spregledati vzroka. Kar običajno imenujemo nervoznost, to je po Wilderjevih raziskovanjih prečesto samo posledica nedostatne količine sladkorja v krvi. To se da ugotoviti s kemično analizo krvi. Pomoč je potem seveda še preveč na dani. Nekoliko kosčkov sladkorja ali pa ravnanje s hormonom malih obisti, ki je nasprotnik inzulina, odpravi takoj lažje duševne motnje, nezadovoljnost, slabo voljo, obup nad življenjem in še težje spremljevalce živčnih bolezni, kakor tresenje, krče, epileptični podobne napade, motnje v govorjenju in druge. To odkritje je eno med najvažnejšimi, kar jih je uspelo modri medicinski znanosti.

Drobne zanimivosti

CSR brez aspirina in piramidona
Devizne omejitve na Češkoslovaškem izvirajo hude posledice v farmacevtski stroki. Praška vlada je z malimi izjemami odbila prošnje lekarnarjev za uvoz aspirina in piramidona. Piramidona se v Pragi skoraj ne dobi več, aspirin pa se že delj časa ne uvaža in bati se je celo, da bo vlada v kratkem zabranila tudi uvoz salvarsana.

Prepovedan zdravniški študij

Ameriški državni departement v Washingtonu je izdal posebne predpise glede zdravniškega študija ameriških državljanov v inozemstvu. V bodoče bodo o izvrševanju zdravniškega poklica na ameriških tleh izključeni vsi tisti, ki so diplomirali na katerikoli univerzi v Italiji, Franciji in Švici. Vlada opravičuje ta ukrep z utemeljitvijo, da je treba prebivalstvo Zedinjenih držav čim bolj močnejše zaščititi pred delovanjem nezadostno izkušenih zdravnikov.

Magnetna merjenja v višini 4500 m
Režiskovalec Loktejev, ki ima na razpolago posebno skupino za proučevanje in raziskovanje magnetizma, se je nedavno povzpel na Kazbek v Kavkazu. V višini 5400 m je preizkusil moč magnetnega polja in dognal dragocene izsledke za znanost. V toliki višini niso učenjaki še nikoli raziskovali magnetnih svojstev.

Spomenik Zwirku

Moravsko-Silezijski Aeroklub je eklenil postaviti spomenik poljskima letalcema Zwirku in Wiguru, ki sta se ubila pri padcu na zemljo v občini Horni Těšíčko pri Češkem Tešinu.

15.000 m visoko z letalom

Angleški kapetan Ouwins je dosegel z nevačnim aeroplanom 15.000 m višine. Startal je na letališču Filton in se je v velikih zavojkih povzpel v stratosfero.

Elektrika usmrtila 13 konj

V topniški vojašnici v Scherwínu je pred dnevi ubila elektrika 13 konj. Živali so bile priključene z verigami k železnim jaslom. Zaradi slabe izolacije električnih vodov je tok preskočil v verige in vse privezane živali so bile v nekaj trenutkih ubite.

Trockij ne gre na Češkoslovaško

Češkoslovaški generalni konzul v Carigradu je sporočil praški vladi, da Trockij, ki je vložil prošnjo za zdravljenje v Pieštanyh, vohbe nima potnega lista, ne ruškega, ne Nansenovega. S tem ni izpolnil formalnosti, ki jih je stavila za pogoj praška vlada, ko mu je v načelu dovolila privolila prihod v Pieštane. Trockij zaradi tega ne bo prišel na Češkoslovaško, kar je vseh zlasti češkim legionarjem, katere je Trockij v Rusiji hudo preganjal.

Tajni dokumenti — ljubavna pisma

V Chamonixu so pred dvema mesecema aretirali in zaprli neko Heleno Kahn zaradi sumu vohunstva. Policija je našla pri njej korespondenco, o kateri je sodila, da se nanaša na volunske zadeve. Šele pri čitanju pismem je preiskovalna komisija spoznala, kakšnega kozla so ustrelili. Korespondenca Kahnove je namreč obstojala iz samih — ljubavnih pism...

Najelegantnejši filmski zvezdnik

Adolphe Menjou se mudi sedaj na odmoru v Berlinu. Poleg njega njegova žena

ANEKDOTA

Faebert je pisal svoje romane, kakor znano s čudovito natančnostjo in skrbjo. Da je napisal »Salambo«, ni n. pr. študiral samo vseh knjig, ki govorijo o kartaginski zgodovini in kulturi, temveč je parkrat odpoval cel v Afriko, da je mogel na licu mesta proučiti topografske razmere kolikor močnejše natančno.

Ko so se nekoč v krogu umetnikov razgovarjali o Flaubertovih metodah, je dejal Dumas mladši:

»Ah, ne govorite mi o Flaubertu! Ta vam poseka cel moz, da napolni majhen zabojik«.

Vsak dan ena

Izvajba zoper tatove kolca

Kaj je v »praznini«?

V New Yorku so za krst novega letala namesto steklenice šampanjca ali tekočega zraka uporabili steklenico, polno »ničar«, t. j. posodo, iz katere so izsesali zrak z najboljšo sesalno. Posoda s premerom 12,5 cm pa le ni bila prazna. Čeprav je znašal pritisk v nje komaj stotilijontinko atmosfere, je vsebovala 288.300.000 milijonov molekulov dušika, 77.600.000 milijonov kisika, 3.450.000 milijonov argona, 644.000 milijonov molekulov ogljikovega dvokisa, 4470 milijonov molekulov neona, 25 milijonov kriptona, 5 milijonov kserona — skupaj torej okrog 370 bilijonov plinskih molekulov! In to se imenuje »nič«, »praznina«, »vakuum«!

Sitost brez hrane

Moskovski učenjak Cukičev je injiciral nekaj krvi prebavljajoče živali v kri druge, lačne živali in je opazoval, da je zadnja takoj pokazala znake sitosti. V nadaljevanju teh poskusov je lačnim živalim injiciral posebno snov, tako zvani sekretin, in je ugotovil, da ji je občutek gladi istotako izginil po kratkem času. Drugače je bilo z injekcijami z razkloplimi produkti krvnih beljakovin. Te lačne živali niso nasitile. Pač pa je pozneje preizkusil podobne produkte iz drugih organov, namreč iz želodčnih žlez in iz trebušne slinavke, in ti ekstrakti so spet zavirali glad. Ti poskusi seveda ne nameravajo najti načina, kako bi organizme redili brez hrane, temveč hočejo ugotoviti samo to, katere kemične snovi povzročajo stiskanja lačnega želodca.

Epilog Marekove drame

Čitateljem je gotovo še v spominu nedavna smrt dunajskega tipičnega povojnega izumitelja Mareka, ki se je pravdal s svojo zavarovalnico zaradi velike odškodnine. Zavarovalnica mu je priznala delno pravico do zavarovalnine šele potem, ko mu pred sodiščem niso mogli dokazati, da se je sam pobihal. V procesu je igrala veliko vlogo tudi Marekova žena. Po močvirju smrtni pa je zašla v takšno gnotno bedo, da ji je umrla še ne leto dni stara hčerka zaradi lakote, njen večletni sinček pa je tako nedohranjen, da so ga morali izrobiti v bolnišnico. Marekova sama pa je živno izčrpana, da jo opazujejo psihiatri.

Tudi napredek

Angleška banka je v vročini letošnjega poletja prvič, odkar obstoji, dovolila svojim uradnikom, da smejo pri svojem delu odložiti suknje. To dovoljenje pa ni veljalo za uradnike, ki prihajajo s klienti direktno v zvezo.

Na rokah jo nosi

Neki angleški gardni poročnik, ki se je poročil pred kratkim, je javno pokazal, da nosi svojo ženo na rokah. Ko je namreč stopil iz cerkve, je ploha tako umazala ulico, da je dvignil ženo v naročje in jo nesel v vozilo.

Akti o umoru Rasputina

Neki antikvariat v Lipskem je kupil originalne listine, ki se nanašajo na umor svetega hudiča Rasputina. Akti obsegajo 250 listov. V njih so izpovedi prič, ki so bile zashisane o tej stvari. Vsak dokument nosi originalen podpis priče. Antikvariat jih je prodal neki ruski plemeniti, ki je bil po svoji ženi v sorodstvu s carsko rodbino in si jih je pozneje prisvojil, zdaj pa jih je moral prodati zaradi bede. Dokumente je pregledal baje tudi ruski knez Jusupov, ki jim priznava originalnost.

Kaznenec podedoval milijone

V Bratislavi je zaprt neki Sulko zaradi tatvine. Vodstvo zavoda je prejelo pred kratkim dopis, da je mož podedoval 10 milijonov Kč Sulko nima nobenega dediča, tekmeča in tako bo gotovo dobil ves denar, ko bo zopet na svobodi.

